

Kultur

MINISTERIET

TALENTUDVIKLING DECEMBER 2003

Debat og dialog om kulturpolitikk

04

FRA MYTER TIL VIDEN

Mars er det store mål i rumforskningen lige nu, og i løbet af de næste par år vil en række missioner gøre os meget klogere på den myteomspundne planet. Læs med, når Weekendavisen rapporterer og reflekterer fra rumforskningens frontlinie. Blandt meget andet.

SAMFUND OG DEBAT. Vi analyserer begivenheder og holdninger for at vise sammenhænge, forhistorie og konsekvenser. Reflekterende, perspektiverende og skarpt til sidste punktum.

KULTUR. Vi skriver kontant og lidenskabeligt om kunst, tanker og meninger. Anmeldelser, reportager og samtaler om forskning, arkitektur, billedkunst, film, musik og teater.

BØGER. Vi anmelder den nyeste litteratur, både dansk og udenlandsk, og vi lægger lige så meget mod og hjerteblod i sagen, som forfatterne selv har lagt i deres værker. Sammen med artikler, essays og debat om både skønlitterære og faglige værker og forfatterskaber.

NYT! HELE WEEKENDAVISEN PÅ NETTET
Læs Weekendavisen på nettet allerede fredag morgen – hvor som helst i verden. Og brug arkivet til at finde gamle artikler i deres fulde længde, otte uger tilbage.

Alle abonnenter på den trykte udgave af Weekendavisen har ubegrænset adgang til netavisen. De kan også abonnere på netavisen alene. Hvis De bor i udlandet, undgår De dermed porto.

TEGN ABONNEMENT
Ring på 80 30 12 30 eller gå ind på www.weekendavisen.dk.
Unge under uddannelse kan få 50 % rabat.

weekendavisen
Personlighedernes avis

INDHOLD

KOLOFON

Kulturkontakten
udgives af:
Kulturministeriet
Postboks 2140,
Nybrogade 2, 1015 København K

Tlf.: 33 92 33 70
Fax: 33 91 33 88
E-mail: kum@kum.dk
Hjemmeside: www.kum.dk

Redaktion:
Marianne Strøm Hansen (ansv.)
E-mail: msh@kum.dk
Mikael Jalving
E-mail: mja@kum.dk

Alle tekster kan bringes frit i uddrag med angivelse af kilde (forfatter- og bladnavn).
Signerede artikler udtrykker ikke nødvendigvis ministeriets opfattelse.

Omslag

Kulturkontaktens omslag bliver til hvert nummer designet af en billedkunstner, designer eller fotograf. Dette nummers omslag er skabt af Toke Nielsen, der er studerende ved Danmarks Designskole, og som har vundet den konkurrence ministeriet denne gang udskrev om forside. Læs mere på side 2.

Design og layout: e-Types a/s
Tryk: Center-Tryk

Oplag: 12.000
ISSN: 0907-1156

Abonnement

Kulturministeriet, Oplysningen
Postboks 2140, Nybrogade 2
1015 København K
Tlf.: 33 92 35 00
E-mail: oplysning@kum.dk

Kulturkontakten koster 100 kr. for et årsabonnement på 4 numre.

Beløbet indbetales på konto i Jyske Bank, Reg. nr: 8109.
Kontonummer: 101049-6 eller via gironr. 87359522

Annoncer

Annoncer i Kulturkontakten tegnes gennem MediaSpace hos Allan Wiberg, tlf.: 33 85 30 04

2 I DETTE NUMMER

3 ÅRGANG 98

6 ÅRGANG 98

2 STUDERENDE RYDER FORSIDEN

4 ARKITEKTSKOLEN OG DESIGNSKOLEN TIL EKSAMEN

7 DET GLOBALE TALENT

10 TALENTSPOTTERNE – NÅLEØJET TIL FILMSKOLEN, KUNSTAKADEMIET OG POPSTARS

Hvordan ser talentet ud? Kan man se, hvem der bliver til noget, og hvem der hellere skulle gøre kunsten til hobby og bruge tiden til noget andet. Vi har talt med en række af de mennesker, der vogter over adgangen til talentudviklingens hellige haller.

14 FILMSKOLEN, DR. DANTE OG LIDT TIL

Breaking the Waves, Festen, Reconstruction. Succes har der været masser af for dansk film de sidste ti år. Men hvorfor var det lige i Danmark, det skete? Filmanmelderen Christian Monggaard giver svar.

12 DEN FORBANDEDE FØDEKÆDE

17 NY OPHAVSRETSLOV

16 MORGENDAGENS STJERNER

18 DEN SVENSKTE MUSIKTRONE VAKLER

20 KULTURPOLITIKKENS FEJEBAKKE

Skal kunsten gøre os glade eller vrede? Skal den gøre os til bedre arbejdere, eller skal den slet ikke

noget? Det diskuterer politikeren Ole Sohn med litteraten Hans Hauge.

23 BALLETTEN PÅ HEDEN

28 TALENTER PÅ SPIL

31 JEG BLIVER ALTID LIDT NERVØS...

34 I GANG

37 VIDSTE DU

26 KUNSTNERE MÅ GERNE TJENE PENGE

30 DANS PÅ SCENEN

32 DE SOM HAR SKAL GIVES

36 SPØRGSMALE TIL MINISTEREN

I DETTE NUMMER:

TALENT OG EN HEL DEL MERE

Der skal talent til, hvis man vil frem i kunstens verden, men muligvis også en hel del mere. Vi nævner i flæng: tålmodighed, mod og held. Der kan imidlertid også være tale om noget helt fjerde. Det er her, kulturpolitikken kommer ind i billedet. Kan stat og samfund være med til at fremme eller udvikle talenter – og i givet fald hvordan? Det er spørgsmålet bag dette nummer af Kulturkontakten.

Vi har fulgt talentets vej fra det opdages og uddannes, til det kommer ud i det virkelige liv og måske bliver en succes. Og vi har set nærmere på et de områder, hvor Danmark uddanner talenter af særlig høj karat.

I artiklen Talentspotterne møder vi en række af de mennesker, der bestemmer over den eftertragtede adgang til f.eks. Filmskolen, Popstars eller Kunstakademiet. De prøver at sætte ord på, hvad det er, der afslører talentet. Og de slår på, at man ikke altid ved, hvem der vil klare sig. For talent alene gør det ikke, der skal mere til. Eller med professor på

Kunstakademiet Ursula Reuter Christensens ord: "Nogle går i stå, mens andre folder sig ud som fantastiske kunstnere. Det handler om energi. Om du har viljen og virkelig forfølger tingene ...Talent er der sgu' mange mennesker, der har. Du skal have noget power."

Vi ser også på, hvad der sker, når man med eksamensbeviset i hånden lukker skolens dør bag sig. Den virkelige verden er hård for mange – ikke mindst designere og arkitekter, som i de seneste år har oplevet en stigende arbejdsløshed. Hvad det skyldes, undersøger vi i artiklen Arkitekt- og designskolen til eksamen. I den hævder flere erhvervsfolk, at skolerne slet ikke er fulgt med tiden, mens skolerne forsvarer sig med, at de allerede har iværksat en række tiltag, der vil ændre på situationen. Vi opsøgte i samme forbindelse fem tidligere studerende ved de kunstneriske uddannelser for at høre, hvordan de følte sig rustet til at klare sig, da de i 1998 tog deres afgang.

To af de områder, hvor danske talenter er slå-

et stærkt igennem, er design og film. Men hvor filmen har stor succes lige nu, så er det efterhånden nogle år siden, at dansk design var et verdensomspændende brand. Det skyldes ikke, at vi mangler talenter, skriver direktøren for Dansk Designcenter, Kent Martinussen i essayet Det globale talent. Men derimod: "Den selvtilstrækkelighed der længe har hersket omkring branded Danish Design: ingen tør udvikle noget af frygt for at deres produkt ikke bliver en klassiker, og i stedet fortsætter vi med at finpudse det gamle og sikre."

I dette nummer er der også blevet plads til en fotoreportage fra Peter Schaufuss Balletten i Holstebro og til en samtale om kunst og politik mellem Ole Sohn og Hans Hauge, som ikke enige om ret meget. Hvad skal kunsten egentlig? Skal den være nyttig for samfundet eller sig selv nærmest? Det beder vi dem tage stilling til i artiklen Kulturpolitikens fejebakke.

God læselyst!

ÅRGANG 98

Af: Joakim Jakobsen

Foto: Trine Søndergaard

Hvad mon de laver i dag? Kulturkontakten udtrak fem tilfældige navne blandt alle de studerende, der tog afgang fra en kunstnerisk uddannelse i 1998. De fem fortæller her og på de følgende sider, hvad de laver i dag, og hvad de mener om tiden på den kunstneriske skolebænk, fem år efter de forlod den.

Jens Brockhoff, 34 år, uddannet som elbassist på Vestjysk Musikkonservatorium. Har udgivet cd med bandet Jonz og var medlem af husorkestret i DR-underholdningsprogrammet Endelig Fredag. Arbejder i dag som produktionsleder på tv-produktionsselskab samt som komponist. Har skrevet og arrangeret musik til syv tv-serier.

DET VAR DA UTROLIGT, HVAD EN KONSERVATORIEUDDANNELSE KAN FØRE TIL

"Udgangspunktet på konservatoriet var: Vi får ikke en uddannelse – vi tager en. Vi var bevidste om, at vi var der for at lære, og vi var gode til at gøde hinanden. Vi lærte konkret håndværksmæssig kunnen, men vi blev ikke en grå masse. Der var simpelt hen et element af god, gammeldags dannelse. Jeg kom til den erkendelse: Jamen, her får jeg lov til at udvikle mig som den, jeg er. Og det er i den grad en styrke for mig i dag".

Men tv-produktion?

"Det var mere eller mindre tilfældigt, at jeg kom til at arbejde med tv. Efter at jeg blev færdig på konservatoriet, arbejdede vi først med pladen, og så havde jeg forskellige undervisnerjob. Bl.a. tog jeg frem og tilbage mellem København og Varde. Det blev for hårdt med rejsetiden, og så fik jeg et job som runner på et tv-produktionsselskab. Så har det udviklet sig hen ad vejen. Jeg kan da godt selv grine af det: Det var da utroligt, hvad en konservatorieuddannelse kan føre til! Men der er jo ingen, der kan sige, hvad

man ender med at lave. Vi var syv på årgangen, og vi har hver især fundet vores niche".

Man kunne mene, at det var spild, at du gik på konservatoriet?

"Konservatoriet er en uddannelse, men det er også et miljø, hvor man får lov til at spire og gro. Om jeg så var automekaniker i dag, ville det være det rigtige for mig. Det gælder om at nå et punkt, hvor man er glad for det, man laver, selv om vejen er lidt kringlet".

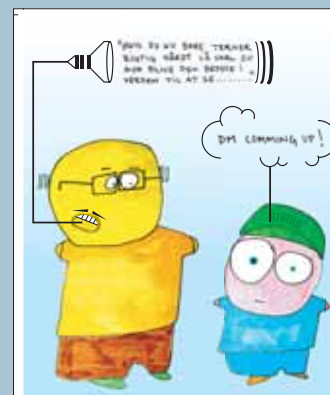
Hvad havde du med dig ud i verden?

"Den måde, jeg er uddannet på, rustede mig faktisk til tv-branchen. Naturligvis er det svært at sige præcist, hvor meget der skyldtes konservatoriet – jeg har trods alt levet i næsten 35 år, og jeg har kun gået på konservatoriet i fire år. Men mange af de ting, jeg har lært i min musikkarriere, har gjort mig parat til tv-branchen: kontrakter, produktion, osv. Jeg kunne jo heller ikke sidde og komponere og arrangere, hvis jeg ikke havde gået på konservatoriet".

DESIGNSTUDERENDE RYDDER FORSIDEN

Kulturkontakten valgte denne gang at udskrive en konkurrence om den bedste for- og bagside. Konkurrencen blev slået op på landets design- og arkitektuskoler med afleveringsfrist den 21. november. Redaktionen modtog over 40 bidrag fra hele landet, og valget af det bedste var naturligvis ikke let, men valget har du allerede set - på forsiden. Vi ønsker hermed vinderen Toke Nielsen fra Danmarks Designskole tillykke. Neden for bringer vi de tre øvrige bidrag, der var med i opløbet og siger tak for den store interesse for konkurrencen. Vi agter at gentage konkurrencen om den bedste for- og bagside i nær fremtid.

De tre forslag er skabt af Jane Vig Aaberg (n. th.), Hise Jensen (ø. th.) og Mads Hjort (tv.), alle studerende ved Danmarks Designskole.

INTEGRER ERHVERVSLIVET I DESIGNUDDANNELSEN

"Gennemgående arbejder jeg meget længe med tingene. Tid og tålmodighed er vigtigt, og det var noget, jeg fik med mig fra skolen, både i håndværket og designet. Det betyder, at mit design bliver gennearbejdet og får en lang levetid, uden at det af den grund bliver konservativt. Jeg går ikke på kompromis med kvaliteten, de kommercielle hensyn eller den tid, det nu engang kan tage".

Hvor godt forberedt var du på den virkelige verden?

"Ikke særlig godt. Jeg har lært tingene hen ad vejen, og der er meget at holde styr på: regnskab, produktion, salg, osv. Det lærte vi intet om på skolen. Det var virkelig fra scratch. Man kunne godt lægge undervisning om regnskab og produktion ind i uddannelsen, men så skal det være i den sidste del. På den måde vil der ikke gå tid fra undervisningen i håndværket og fra fordybelsen i designet. Det er jo det, der blandt andet er min styrke i dag."

Tina Ratzer, 32 år, uddannet på tekstillinjen på Designskolen Kolding. Kom i sidste studieår med i et designfællesskab, som skabte en serie køkken- og interiørprodukter ved navn SUM for en dansk grossistvirksomhed. Startede i 1999 firmaet Ratzer og en produktion af økologiske plaider under navnet MADE BY RATZER, som blev optaget i Danish Crafts kollektion, og i dag sælges over hele verden. Arbejder nu på en stor udsmykningsopgave.

Hvad ville du lave i dag, hvis du ikke var kommet i gang med plaiderne?

"Det har jeg aldrig skænket en tanke. Men så var der vel dukket noget andet op. Fra 2000 har jeg været helt selvstændig, og legater og stipendier har givet mig den fornødne arbejdsro. Jeg har ikke søgt et eneste job. Det var ikke det, jeg ville."

Hvad kan generelt hjælpe designstuderende på vej?

"Jeg tror, det vil være gavnligt, hvis man integrerer erhvervslivet i uddannelsen, så eleverne allerede på skolen kunne få kontakt til virksomhederne. Det var i hvert fald en stor fordel for mig, at vi fik den henvendelse om SUM-serien. Hvis der var mere kontakt, ville virksomhederne også blive mere opmærksomme på alt det, designere kan bruges til. Ligesom de studerende kan få føling med behov og arbejdsgange. Jeg tror, det kan gøres bedre. Verden ændrer sig jo".

ARKITEKT- OG DESIGNSKOLEN TIL EKSAMEN

Af Nikolaj Thomassen

Hvis Danmarks Designskole og Kunstakademiets Arkitektskole var skoleelever, ville der stå i deres kontaktbøger, at de er langt under middel, og at de ender som bistanstmodtagere, hvis de ikke tager sig gevaldigt sammen. Sådant lyder kritikken fra flere eksperter i erhvervslivet.

Den gode nyhed er, at skolerne er klar over, at de hænger i bremsen, og at de har lagt en plan for, hvordan de skal blive bedre. Det helt åbne spørgsmål er, om det vil lykkes. Den konkrete anledning til vurderingen af skolernes kvalitet er de seneste dystre tal for arbejdsløsheden blandt arkitekter og designere. Blandt de 200 designere, der blev uddannet i somrene 2002 og 2003, er 100 stadig uden job, og blandt arkitekterne er femten procent i samme situation. Forklaringerne på udviklingen svinger fra lavkonjunktur over for stort optag til for dårlige uddannelser. Sidstnævnte synspunkt er fremherskende i erhvervslivet og kommer blandt andet fra Ole Lund, uddannet designer

fra Danmarks Designskole og Royal College i London og i dag kreativ direktør hos design- og kommunikationsbureauet Eleven. Han modtager dagligt henvendelser fra nyuddannede designere, der søger job, og han kalder niveauet på Danmarks Designskole for "meget lavt".

"Eleverne virker dårligt funderede og meget forvirrede. Man har pilleret ambitioner og selv-tillid ud af dem, og det skyldes, at skolen er uafklaret med sig selv. Fagligt skal eleverne kunne indgå i teams, der producerer et fælles produkt, og det er de enormt dårlige til. De har ikke nogle arbejdsrutiner, og de har svært ved at sætte deres arbejde i forhold til kundens behov og svært ved at se deres egen rolle i forhold til processen og det endelige mål", siger Ole Lund.

Hans skudsmål til kandidaterne fra Kunstakademiets Arkitektskole er ikke meget bedre.

"Eleverne fra arkitektskolen er klassisk faglige gode håndværkere. Men de er fattige på ideer og svære at arbejde med, når man skal

skabe unik kommunikation. Samtidig er grafisk design på arkitektskolen styret af folk, der ikke er i sync med resten af verden, og som stadig opfatter design som et logo og en brevlinje".

Ole Lunds kritik får opbakning fra 34-årige Jan Kronslev, der er uddannet på Kunstakademiets Arkitektskole.

"Den skabelon, skolen har rettet sin uddannelse ind efter, er anvendelig til at sidde alene og have god tid til et konkurrenceprojekt, og de tider sluttede for længe siden", siger Jan Kronslev, der uddyber sin holdning andet sted på siden her.

Med på det kritiske hold er også direktør Rasmus Ibfelt fra det strategiske brand- og designbureau e-Types, der netop har vundet Den Danske Designpris i tre kategorier.

"Kvaliteten af de studerende fra Danmarks Designskole er meget svingende. Det hænger primært sammen med det groteske faktum, at skolen ikke har et kreativt metodefundament. Derfor er en afgangseksamen fra designskolen heller ikke en blåstempling.

Ledigheden blandt arkitekter og designere fortsætter med at stige. Fra erhvervslivet rettes en hård kritik mod **Danmarks Designskole** og **Kunstakademiets Arkitektskole**, der beskyldes for at være ude af trit med den virkelige verden. Skolerne forsvarer sig med, at de allerede har taget initiativ til ændringer, der skal rette op på den negative udvikling.

Det er jo tankevækkende, at folk, der har gået på St. Martin eller Royal College i London, har et bedre CV end de danske studerende, når nu vi har så fin en designtradition", siger Rasmus Ibfelt.

Ude af sync med verden

Situationen for Danmarks Designskole og Kunstakademiets Arkitektskole er i dag, at de har indgået nye flerårssaftaler med Kulturministeriet, der blandt andet indebærer en reduktion af elevoptaget på begge uddannelser uden en medfølgende budgetnedsækering. Aftalerne rummer også en række faglige initiativer, der skal forbedre kvaliteten af undervisningen. Gøsta Knudsen, rektor på Danmarks Designskole, erkender, at hans skole er nødt til at indrette sin undervisning, så den passer til den verden, designerne skal agere i.

"Indtil nu har vi koncentreret os om den håndværksmæssige side af sagen, men vi ved, at vores studerende skal være bedre klædt på, hvis vi skal have dem i arbejde.

Hvis du alene kan dit håndværk, er du bundet, men hvis man har et metodisk fundament, får man en større spændvidde og kan indgå i flere sammenhænge. Derfor vil der fremover blive lagt mere vægt på metode, og praktikken bliver formaliseret og meritgivende", siger Gøsta Knudsen.

På arkitektskolen formulerer rektor Sven Felding sine studerendes behov lidt anderledes.

"Vores elever skal være dygtigere til at løse komplekse opgaver, og det kræver, at vi giver dem en større paratviden. De skal vide mere om, hvad det er for faglige netværk, de skal indgå i og have et større kendskab til jura, økonomi, tekniske videnskaber og materialer", siger Sven Felding.

Designbegrebet ændres

Baggrunden for ændringerne i undervisningen på Danmarks Designskole og Kunstakademiets Arkitektskole er som nævnt et overordnet ønske om at sænke ledigheden, men de er direkte affødt af den forandring, design

som begreb har gennemgået i de seneste ti år. Fra at dreje sig om fysisk formgivning og æstetik har designbegrebet udviklet sig til også at omhandle immaterielle ting som design af organisationer eller design services i en bank. Designskolerne afspejler den tidligere opfattelse, hvor designet alene var forankret i kunsthåndværket.

Det fortæller Caroline Søeberg Ohlsen, der er administrerende direktør i design- og innovationsfirmaet DeO. Som det første firma nogensinde har DeO indgået et samarbejde med det amerikanske designfirma IDEO, der er blandt verdens bedste, når det gælder metoder og processer til at fremme innovation og produktudvikling. Hjørnестenen i IDEO's innovationsmetode er teams, der består af folk med forskellige uddannelser bag sig.

"I dag er designprocessen mere kompleks, og det kræver, at man er flere mennesker med forskellig faglig baggrund, der går sammen om udfordringen. Man skal ikke se sig selv som et kreativt individ, der kan det hele selv. Men som en del af en gruppe, hvor man har

→

ÅRGANG 98

Kirstine Vaaben, 39 år, billedhugger. Uddannet på Kunstakademiets Billedkunstskole i København. Udstiller denne vinter på Vejen Kunstmuseum og er gæst hos Decembristerne. Desuden udstilling på Sophienholm i foråret 2004.

AKADEMIET VAR EN PARENTES, ET FRIRUM

"Det er gået mig godt. Jeg har kunnet lave kunst hele tiden. Ok, i nogle perioder har jeg haft småjob, men jeg har hele tiden haft atelier og sørget for at holde et rum og en tid fri til kunst. Det har kunnet lade sig gøre med legater, og det har været helt afgørende for mig, at jeg fik noget opbakning. Nu har jeg hele tiden opgaver et halvt år frem. På den anden side ved jeg heller ikke, hvad der så sker, når de seks måneder er gået".

Hvad har overrasket dig?

"Man skal vænne sig til at have mange bolde i luften. Man skal kunne mange ting, for det er en sammensat tilværelse at være kunstner. Jeg har for eksempel lige sendt en flyttebil af sted til Vejen med nogle skulpturer. Der er regnskaber og mange praktiske ting, man må lære sig. Akademiet var en parentes, et frirum. Nu går alting hurtigere, og der skal hele tiden træffes beslutninger".

Hvad savner du fra akademiet?

"Roen og de fantastiske faciliteter. Det får man aldrig igen. Det tager sin tid at finde sit felt, og inde på akademiet havde jeg tiden til at snuse og fordybe mig. Jeg syntes, det var passende med de seks år, jeg brugte derinde – jeg var nu lidt inde og ude, fordi jeg fik to børn, men på et tidspunkt er det nok. Så skal man ud derfra og se at komme videre".

Hvad med antallet af studerende?

"Vi var 20 på mit hold, og det var helt tilpas. Det er nok ikke alle, der bliver store stjerner, men der er brug for et vist antal kolleger for at opretholde en dialog og et miljø. På den anden side kan jeg ikke se nogen grund til at lukke 32 ind hvert år. Det gælder også om at holde kontakt til kunstmiljøet uden for akademiet, og det må man jo selv sørge for."

ÅRGANG 98

Tine Bach Hansen, 33 år, uddannet fra grafisk linje på Danmarks Designskole i København. Arbejdede et år på reklamebureau, etablerede så sin egen virksomhed. Udfører grafisk design og illustrationsopgaver, har udgivet to børnebøger.

IKKE BEHOV FOR SÅ MANGE DESIGNERE I ET SAMFUND

"Dengang var det ikke et krav på designskolen, at man skulle i praktik, men jeg valgte at tage et halvt års praktik i Amsterdam, hvor jeg også besøgte andre skoler. Og jeg kunne se, at vi har langt bedre faciliteter herhjemme – helt enestående muligheder for at eksperimentere på de forskellige værksteder. Men jeg oplevede også, at der var større opbakning og stolthed omkring eleverne på de hollandske skoler. Et større engagement fra lærernes side og ikke mindst en helt anden interesse fra erhvervslivet. På Danmarks Designskole havde vi stort set ingen kontakt til virksomheder".

Hvad har det betydet?

"Vi var slet ikke forberedte på det arbejdsliv, vi skulle ud til. Selvfølgelig vil det altid være en omvæltning at møde den virkelige verden efter et langt studieforløb, men jeg synes, at der skulle have været brugt flere ressourcer på netop dette kapitel, der hedder Hvad så bagefter? – Hvad er realistisk, og hvordan er valgmu-

lighederne i forhold til forskellige retninger".

Hvad var de stærke sider ved uddannelsen?

"Helt klart friheden til at eksperimentere. Det og den viden, vi fik om kommunikation visuelt og verbalt, har givet mig et godt fagligt fundament. Det er de færreste steder i verden, man på den måde får lov at prøve sig selv af".

Og de svage sider?

"Vi savnede stringent undervisning. Der blev allerede dengang uddannet alt for mange designere på landsplan. Vi var f.eks. 30 i vores klasse ved start, og det betød dels, at nogle faldt fra, dels at andre måtte sadle om efter endt uddannelse. Der er ikke behov for så mange specialiserede designere i et samfund, og derfor er der sikkert mange, der ender med ikke at kunne arbejde med deres fag. Det er kilden til stor frustration, især når man fra studietiden slet ikke er rustet til modgang".

Traditionen: "Jagstue", Elfelt. Typisk billede fra det danske 60'er hjem

mindst af globaliseret økonomitænkning. Vores problem er den manglende fælles forståelse for de nye og radikalt forandrede vilkår, ikke alene for talentets udøvelse, men for hele "samfundets udøvelse". Og taler man arkitektur og byggeri, er det vigtigt at have for øje, at vi her har at gøre med en af de største enkeltstående økonomier i samfundet.

De markant skærpede konkurrencevilkår gør, at man, uanset om man bryder sig om det eller ej, må konstatere, at alt er en vare og et produkt. Inden for arkitekturen betyder det meget konkret, at den talentfulde formgivning er underlagt den samme omsætningslogik, som gælder ethvert andet produkt – det skal kunne betale sig at investere i det! I formgivningen, i talentets kompetence og ydelse – ja, i talentet. For erhvervslivet er der principielt ikke noget nyt i det.

Men arkitekturen, og med den det samlede byggeri, har gennem det 20. århundrede i høj grad været koblet til den meget store dagsorden, der handlede om at give borgerne boliger, fabrikker og institutioner i en hidtil ukendt skala – nemlig hele samfundet. Det skulle ske på et højt funktionelt og formgivningsmæssigt niveau samt på en helt uhørt kort tid. De talentfulde arkitekter bidrog til denne dagsorden, og den samlede byggeindustri skabte nogle af verdens bedste boligbyggerier i samarbejde med tidens talentfulde arkitekter, landskabsarkitekter og planlæggere. Det hele blev bakket op af en møbel- og produktdesign i verdensklasse.

Den nye generation stiller nu sig selv spørgsmålet: Hvor er den nye dagsorden, hvor skal

talentet udvikles, og til hvad skal det bruges?

Det er afgørende at forstå, at vi i det 20. århundrede stod over for et sæt udfordringer, der i deres natur var medvirkende til, at vi i Danmark udviklede en særlig kunnen, særlige kompetencer, særligt talent og ikke mindst en stil. Det sidste kulminerer i slutningen af 60'erne som vores særlige brand: Danish Design – en human formgivning af alt fra byer og broer over boliger til møbler og produktdesign.

Kunstnerens autonomi er ophævet

Jeg mener, at diskussionen om talentet i dag er helt meningsløs, hvis man ikke kobler den til de nye og radikalt anderledes kræfter, der i dag genererer udvikling, velstand, problemløsninger og nye former. Talentet inden for arkitektur – og principielt inden for enhver branche, der stræber efter at genopfinde og udvikle det danske brand, skal derfor strategisk tænkes i overensstemmelse med de kræfter og processer, der driver det 21. århundredes globale økonomi på ethvert plan. Hvad der var utænkeligt for blot 20 år siden, er en helt ny realitet i dag. Arkitekten og formgiveren arbejder i teams, på tværs af traditionelle faggrænser, hvis primære eksisterberettigelse er evnen til at skabe radikalt nye muligheder og løsninger for det brede samfund. Talentets og "kunstnerens" autonomi er ophævet.

At det forholder sig sådan, tror jeg ikke, er tilfældigt. Ved indgangen til det 21. århundrede er det blevet klart, at vi ikke bare træder ind i et nyt årtusinde, men også forlader en gammel verden. Det gælder især det

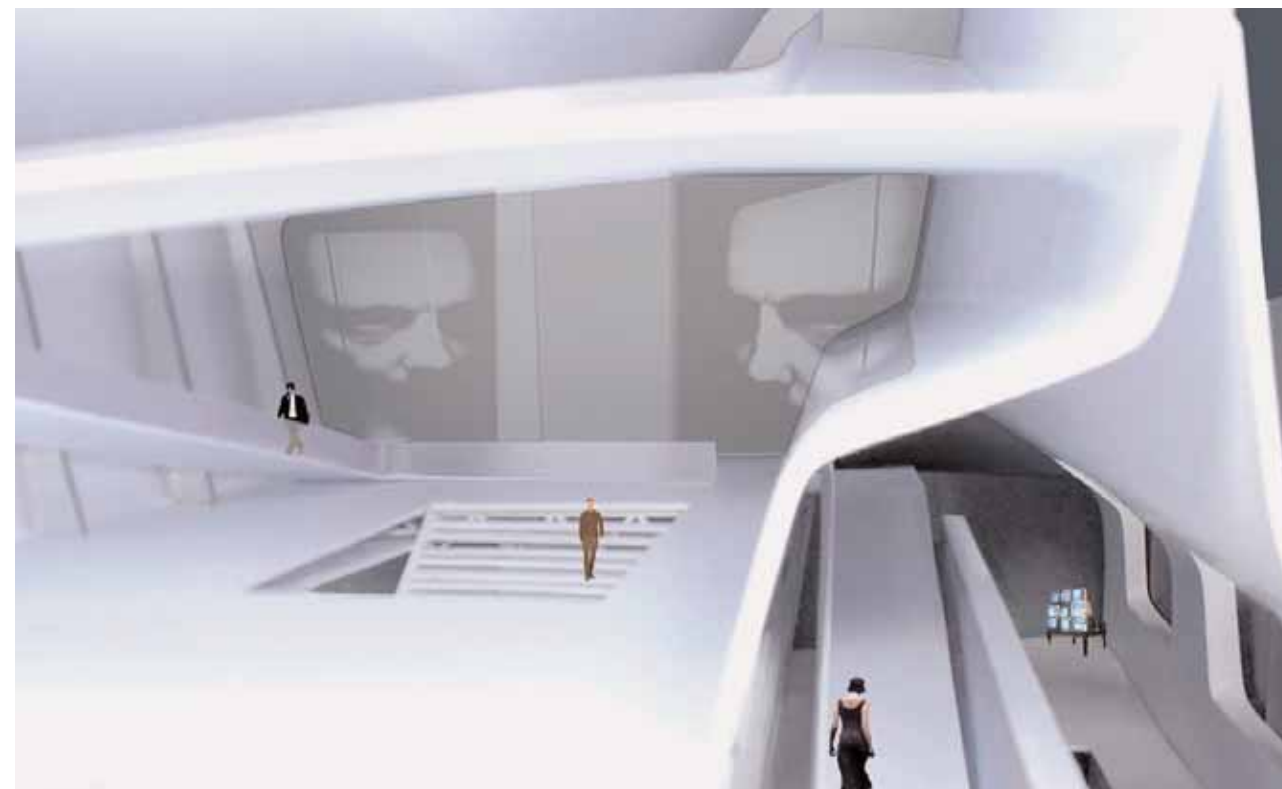
forhold, at den så længe realiserede globalisering nu tydeligt slår igennem, også i det danske samfund. Og det med mærkbar effekt på ethvert plan og for ethvert aktivt medlem af samfundet. Det gælder for geopolitikken, geoøkonomien og geokulturen for blot at nævne nogle få tunge.

Hvis der eksisterer en dansk tradition, og hvis der stadig knytter sig et dansk talent hertil, så tror jeg, at det skal udvikles netop der, hvor denne tradition kan bringes til at løse problemer, udfordringer eller blot efterspørgsel på det globale plan. Det hjemlige marked alene er ikke længere en valgmulighed.

Det faktum er en af de væsentligste grunde til den tilsyneladende stilstand. Det hjemlige miljø kan hurtigt blive for lukket og indadvendt. Vi er fortsat med at finpudse delelementer af vores unikke tradition i en stadig større besættelse af perfektion og detalje. Men perfektionismen bliver et problem, når vores formgivningskultur lukker sig om sig selv i en evig dyrkelse af en Arne Jacobsens perfektion og eksklusivitet.

Eksklusivitet er ikke nok

Jeg mener, at det løfte, som den moderne arkitektur og design gav om at være for de mange, er mere aktuelt i dag end nogensinde før. De, der mener, at vi bør holde os til det super eksklusive og satse på nichemarkeder, vil fortsat eksistere. Men der er bare ikke ret mange, der har råd til at købe produkter i form af en bolig til 30.000 kr. pr. m² eller en stol til 12-14.000 kr. – pr. stk.! Markedet skal nok være der, men det er hverken

Fremtiden: Den amerikanske tegnestue Asymptote udvikler helt nye former ved brug af 3D teknikker. Fra udstillingen Futures 2 Come i DAC 2003.

ekspansionsdygtigt eller særligt talentudviklende.

Med vores unikke tradition burde vi satse på bredt at udfolde den særlige forståelse og det særlige talent for formgivning, som vi har oparbejdet. Og vi skal udfolde det på en måde, der gør, at de mange får glæde af formgivningens evne til at skabe flottere, mere brugervenlige og livsoptimerende omgivelser – fra byer over huse til computergrafik. Derved kan vi kvalificere omgivelserne, samtidig med at vi skaber omsætning og arbejdspladser. Og vigtigst af alt: Der eksisterer et enormt globalt marked med nøjagtigt samme behov. I mine øjne er der derfor ikke nogen modsætning mellem udvikling af tradition og talent og så udviklingen af forretningen Danmark.

Form følger finanserne

For Dansk Arkitektur Center er det centralt at medvirke til at skubbe til den udvikling, der opfatter arkitekturen, formgiveren og talentet som en innovativ problemløser. Vi opfatter derfor partnerskab med erhvervslivet som en helt afgørende faktor for vores legitimitet og egen udviklingsevne. Det er erhvervslivets udfordringer, som vi tager udgangspunkt i, for med arkitekturen at pege på det 21. århundredes perspektiver og muligheder.

Som institution støttes DAC af såvel Kulturministeriet som Økonomi- og Erhvervsministeriet samt Fonden Real Dania, som støtter udviklingen af det almennyttige inden for de byggede omgivelser. Koblingen mellem kultur og erhverv er helt afgørende – i forlængelse af ministrenes politik på området,

men også fordi de progressive virksomheder selv kan se, at der er muligheder for både at bidrage til og tage medansvar for den danske udvikling og konkurrenceevne.

Det sidste års aktiviteter på Dansk Arkitektur Center har meget konkret bevist, at der ikke er problemer ved, at erhvervslivet er med til at sætte dagsordenen for de projekter, vi laver i form af formidling og erhvervsfremme. Tværtimod.

“Min vurdering er, at vores brand er blevet devalueret, bl.a. fordi den danske opfattelse af både brand og tradition handler meget om, at det er noget, der primært skal beskyttes og passes på. Men hermed er man allerede på vej på museum!”.

Der er ikke nogen modsætning mellem erhvervsliv, økonomi og så kunsten og innovationen. Jeg er af den klare overbevisning, at det 21. århundredes talent skal udvikles og modnes i krydsfeltet mellem kapital og kreativitet. Hvis det passer, at "form follows finance", så er der rigtig god grund til at udvikle talentet så tæt på erhvervslivet som muligt. Herved reduceres faren for at innovative miljøer reduceres til lukkede enklaver af kreativ og kunstnerisk selvtilstrækkelighed.

Udviklingen sker i blandede rum

Kreativitet, talentudvikling og innovation udvikles i dag i "blended space" – et blandingsrum, hvor de traditionelle faggrænser og discipliner er nedbrudt, og hvor nye blandingsformer opstår. Fremtidens produktudvikling består i høj grad af at udvikle og blande nye produkter eller egenskaber med eksisterende og kendte.

På DAC lancerer vi i 2004 et nyt udstillingskoncept, der tager udfordringen op og udviser tanken om "blended space". Der er tale om en udstillingstrilogi, der forener udstilling, formidling og erhvervsfremme, med det formål at bidrage til fornyelse af den danske formgivningstradition med omdrejningspunkt i byggeriet. Trilogien giver plads til en markant ny generation af talenter i form af både danske og udenlandske fagfolk, der for åben skærm gentænker den danske arv. Sammen skal de give deres bud på en ny dansk identitet – eller identiteter – og vise det danske publikum, dansk erhvervsliv og det globale samfund, hvordan vi matcher det 21. århundredes globale kultur og økonomi.

Over en periode på 2 år vil trilogien gennem udstillinger og tilhørende aktiviteter som symposier, workshop og forelæsningskomme med konkrete svar på det brændende og uomgængelige spørgsmål: Hvordan gentænker vi vores tradition og kommer videre i det 21. århundrede?

Jeg tror således fuldt ud på talentet i dansk arkitektur. Men jeg tror kun, at vi står distancen, hvis dansk arkitektur genindsættes på den globale scene! ■

Hvordan ser talentet ud? Og hvordan får man øje på det?

Talentspotterne, det er dem, der skal kunne genkende talentet, når de møder det. Kulturkontakten har talt med fire af slagsen.

TALENTSPOTTERNE

Af Jeppe Villadsen

S lidere og lykkeriddere, vidunderbørn og gengangere. Der er ansøgere af enhver støbning til optagelsesprøverne på landets eftertragtede uddannelser inden for kunst og sport. Nådeøj, hvor det ikke er et karakterblad, men en konkret bedømmelse foretaget af levende mennesker, som giver adgangstegn. Talentet er det, som måles og vejes. Men hvordan vurderer man noget så udefinerbart som talent, der ikke kan sættes på formel og knap nok forklares. Det befinder sig – alt efter temperament – et sted mellem utæmmet instinkt og det beherskede håndværk. Poul Nesgaard, rektor for Den Danske Filmskole, mener, at det ofte kan være ganske små ting, der afdækker et menneskes personlighed, dets kunstneriske vilje og kraft:

“Når man analyserer bagud, er det f.eks. mærkeligt at se, hvordan en bestemt replik, sat sammen med personen, vedkommendes gestik og det værk, han eller hun har sendt ind, kan være netop det, der overbeviste én om, at ansøgeren skulle gå videre til næste runde,” siger Poul Nesgaard.

Filmskolen har en af landets mest omfattende optagelsesprøver, der strækker sig over flere måneder. Ansøgningsmaterialet består af to film, ansøgeren selv har lavet, samt en skriftlig del, hvor ansøgeren blandt andet skal fortælle om sig selv som menneske og analysere sine indsendte værker. Går man videre herfra, følger flere trin med samtaler, filmanalyser og praktiske prøver. De omfattende

adgangskrav betyder, at ansøgertallet holdes nede på ca. 500, som hvert andet år kæmper om Filmskolens 47 pladser. Alene det at se de indsendte film giver dog et vist indtryk af ansøgeren. For filmmediet er et meget hudløst medie.

“Jeg kan sige en masse faste ting, man skal gøre: Se ud, som om man har selvtillid, syng igennem, kigge folk i øjnene, men det er lidt noget fis, for det har intet med det at gøre. Når det gælder talent, er vi ude i noget, man ikke kan træne sig til”.

Simon Juncker, Tidligere Popstarsdommer

“Der kan naturligvis forekomme fejl og spores usikkerhed, men man mærker den grundlæggende evne, vilje og lyst til at fortælle en historie,” siger Poul Nesgaard. For ansøgerne til instruktøruddannelsen består den sidste prøve i en praktisk øvelse: Ansøgerne får udleveret en tekst, to skuespillere samt et kamera med tilhørende fotograf. Over for et panel på syv personer skal ansøgerne på stedet demonstrere, hvordan de arbejder.

Bag facaden

“Når optagelsesforløbet er så omfattende, er det netop, fordi det er vigtigt at komme helt derind, hvor selv det mest

sky talent får mulighed for at synliggøre sine evner. Det interessante ved udvælgelsen er jo ikke mindst erkendelsen af, at ansøgere, der måske ikke er så gode til at sælge sig selv, sagtens kan have et vanvittig stærkt potentiale. I vores almindelige opfattelse forføres vi meget nemt af synlig adfærd,” siger Poul Nesgaard. Kunsten består i at trænge igennem disse synlige udstillingsmønter eller alternativt komme ind bag en mere tavs karakter.

Først i fjerde og sidste udvælgelsesrunde foretager optagelsesudvalget en helhedsvurdering af ansøgeren: “Hvis der er en sammenhæng mellem værket, personen og dét, personen har præsenteret ved de forskellige øvelser, har man en nogenlunde sikker fornemmelse af de kvaliteter, personen rummer. Først da kan vi afgøre, om det vil være et interessant menneske at få ind på skolen i fire år.”

Det spændende er, ifølge Poul Nesgaard, at finde det helt særlige, som ligger ud over det håndværksmæssige. “At man mærker en stærk vilje, en stærk tilstedeværelse og en nysgerrighed. Og at man fornemmer et sprogligt talent – en nysgerrighed over for det at formulere sig præcist,” siger han.

Værket betyder alt

Mens man på Filmskolen i høj grad leder efter talentet i ansøgernes personlighed, er det på Kunstakademiet alene værket, der står til bedømmelse. Enhver kan søge ind ved at indsende et billede, en skulptur

eller en installation, som så vurderes af et bedømmelsesudvalg på 18 personer. Udvalget, der består af rektor, undervisere, censorer og elevrepræsentanter, diskuterer og stemmer over tre runder om, hvilke ansøgere der skal gå videre. Ursula Reuter Christiansen, professor på Kunstakademiets Billedkunstskole og i en årrække bedømmer ved akademiets optagelsesprøver, forklarer: “Vi har valgt en model, hvor vi ikke kender ansøgerne, men alene vælger ud fra det, vi ser i værkerne. På den måde kan vi se bort fra, hvem der er gode til at optræde og profilere sig selv.” Hun erkender dog, at metoden ikke er problemfri. Den fungerer godt til at frasortere den halvdel af ansøgningerne, hun beskriver som ‘ren og skær hobbykunst’. Samtidig slipper der imidlertid nogle ansøgere ind, som ikke har det engagement og den disciplin, der kræves, mener Ursula Reuter Christiansen.

Det uforklarlige talent

Hvad der præcis får Ursula Reuter til at vælge én ansøger frem for en anden, har hun svært ved at sætte ord på. “Man kan bare mærke, at der er et eller andet, som interesserer én. Noget, der skiller sig ud og fascinerer.” Det er ofte de mere ufærdige og søgende ansøgere, som foretrækkes af bedømmelsesudvalget. “Vi leder nok meget efter noget, vi oplever som anderledes. Ikke trendy. Alle unge mennesker vil jo gerne være med på noderne, og det kan godt være en ulempe. Vi leder

efter en åbenhed i værket. En originalitet. Uanset det måske er famlende, så foretrækker vi den person frem for én, som imponerer teknisk,” siger Ursula Reuter Christiansen. Selv om der er langt fra Kunstakademiet til Popstars på TV 2, handler dét at udvælge talent ligeledes for den tidligere Popstarsdommer Simon Juncker mindre om teknisk kunnen end at se ind til nogle meget grundlæggende egenskaber hos personen. “Talent er jo det mest uretfærdige i verden. Nogle har det, andre har det ikke. Da Jon vandt Popstars sidste år, var det tydeligt for de fleste af os, allerede fra det øjeblik han gik ind i lokalet, at han havde noget helt specielt – den der usynlige ting, som gjorde, at han stod ud blandt de andre,” forklarer Simon Juncker, der i dag er manager for Jon og de andre kunstnere, der kommer ud af programmerne. Og afgørelsen falder hurtigt, når Simon Juncker står over for en ansøger. I løbet af få sekunder er han klar over, om personen har et talent, som er værd at undersøge nærmere. “Nogle gange ved jeg det, nærmest inden de er startet med at syng. Sang kan man jo langt hen ad vejen lære folk, det gælder ikke den der helt specielle star quality.” Derfor kan gode råd synes dyre for den ordinære ansøger med de ekstraordinære ambitioner: “Jeg kan sige en masse faste ting, man skal gøre: Se ud, som om man har selvtillid, syng igennem, kigge folk i øjnene, men det er lidt noget fis, for det har intet med det at gøre. Når det gælder talent, er vi ude

i noget, man ikke kan træne sig til,” mener Simon Juncker.

Løfter om storhed

Én ting er talentspotterne enige om: Udvælgelsen handler mere om, hvad man tror, ansøgerne vil kunne nå, end hvad de allerede kan. For Viborg HK’s sportchef, Ulrik Wilbek, er potentialet alfa og omega. Som leder af et nyoprettet håndboldcollege under klubben skal han vælge og udvikle talenter fra hele Europa. “Nogle vælger ud fra, hvem der er den teknisk bedste på årgangen for tiden. Når jeg vurderer spillere, ser jeg på, hvor gode de kan blive – ikke hvor gode de er lige nu. Jeg ser på spændst, dvs. om de kan løbe hurtigt og hoppe højt, løbestil, og om de ser sunde og veltrænede ud. Når det er sagt, vælger vi også ud fra sociale aspekter, når vi rekrutterer spillere. Vi lægger vægt på, at de også har nogle sociale kompetencer og ikke bare vil være sig selv,” siger Ulrik Wilbek. Ursula Reuter Christiansen mener, at det, uanset hvordan man griber bedømmelsen an, er svært at forudsige, hvem der for alvor udvikler sig senere hen. Det handler ikke så meget om talent som om vilje og hårdt arbejde. “Nogle går i stå, mens andre folder sig ud som fantastiske kunstnere. Det handler om energi. Om du har viljen og virkelig forfølger tingene. Gør man ikke det, er det begrænset, hvor langt selv det største talent når. Talent er der sgu mange mennesker, der har. Du skal have noget power,” siger hun. ■

Danske musikere bliver oftere og oftere **udkonkurreret af udlændinge** i kampen om pladserne i landets klassiske orkestre. Den svigtende konkurrenceevne skyldes ikke bare ét, men derimod alle led i den klassiske musiks fødekæde. Derfor er det ikke nok at give konservatorierne flere penge. Musikken skal også prioriteres højere i folkeskolen; musikskoler og seminarier skal målrette indsatsen, og orkestrene skal tage børn alvorligt som målgruppe.

Søren Bojer Nielsen

DEN FORBANDEDE FØDEKÆDE

Af Rune Skyum-Nielsen

Lad os begynde med at aflive en myte. Der bliver uddannet gode danske musikere. Dygtige musikere, endda.

Og det har der sådan set gjort i samtlige de 137 år, der har været musikkonservatorier til. “Vi uddanner så absolut folk, der er gode nok. Vi uddanner bare ikke *nok* folk, der er gode nok,” siger Søren Bojer Nielsen, formanden for musikudvalget under Kunstrådet og chef for Sjællands Symfoniorkester. Han fortsætter:

“Vi kender alle sammen kammermusikerne og den lille håndfuld solister med Nikolaj Znaider i front, der er så gode, at de rejser verden rundt og vinder priser hele tiden. De kan sagtens klare sig. Men under det toplag bliver vi for tynde. Vi mangler i stigen- de grad de musikere, der skal konkurrere om pladserne i vores egne orkestre.”

Udvalgsformanden kender til det klassiske miljøes problemer i det daglige. Han oplever dem hver gang, hans orkester afholder konkurrence for at ansætte en ny stryger, en ny blæser eller noget helt tredje. Her som i de fem landsdelsorkestre og Det Kgl. Kapel og Radiosymfoniorkestret besætter udlændinge en voksen- de andel af musikerstillingerne. Hver anden stilling bliver således snuppet af dygtige folk fra blandt andet det tidligere Sovjet, Ungarn og Norge.

Hele fødekæden er svag

Det er mere end 10 år siden, at

udviklingen mod flere udlændinge og færre danskere i orkestrene begyndte, og udlændinge belægger efterhånden mere end en fjerdedel af pladserne i orkestrene. Det er dog ifølge Søren Bojer Nielsen ikke i sig selv et problem, men derimod en konsekvens af det, han mener, er det virkelige problem: “Der er alt for få, der har et forhold til klassisk musik herhjemme. Uanset om de skal være musikere eller lyttere. Det er også derfor, jeg skælder ud en gang imellem. For hvis man betragter andelen af udlændinge som selve problemet, så forsøger man også at helbrede sygdommen med den forkerte medicin.”

“Vi kender alle sammen kammermusikerne og den lille håndfuld solister med Nikolaj Znaider i front, der er så gode, at de rejser verden rundt og vinder priser hele tiden... Men under det toplag bliver vi for tynde.”

Søren Bojer Nielsen,

chef for Sjællands Symfoniorkester

Søren Bojer Nielsen hentyder til, at de klassiske konservatorier efter 10 år med mærkbare besparelser for nylig fik en ekstra pose penge på 60 mio. kr. fra Kulturministeriet til de kommende fire år. Et dansk dagblad citerede i den

forbindelse musikchefen for, at de penge var så godt som spildte. Sådan mente Søren Bojer Nielsen det nu ikke: “Selvfølgelig er det ikke åndssvagt at give penge til konservatorierne, der længe har trængt til flere midler. Men hvis man gør det isoleret i forhold til resten af musiklivet, så sker der bare ikke særlig meget. Der kommer først bedre kandidater ud, når vi sørger for nogle flere ansøgere at vælge imellem i den anden ende.” Problemet – og løsningen – ligger i fødekæden. Leddene fra konservatoriet og nedefter hænger ikke godt nok sammen, og derfor bør der sættes bredt ind, hvis ikke fødekæden skal fortsætte med at falde af. Det gør den i dag, og det illustreres bedst ved, at det samlede antal ansøgere til en studieplads på et af de fem klassiske musikonservatorier daler år efter år. Fødekæden fodrer altså ikke konservatorierne med nok talenter, hvilket sætter gang i en kædereaktion, da konservatorierne så heller ikke uddanner tilstrækkelig med brugbare musikere til orkestrene eller kvalificerede musikpædagoger til musikskolerne.

Børneparkering

Et vigtigt sted at styrke musikens fødekæde er musikskolerne. I juli 2002 færdiggjorde en arbejdsgruppe under Kulturministeriet en undersøgelse af den klassiske musiks fødekæde, og den bemærkede blandt andet, at mu-

sikskolerne, der i 2002 var oprettet i 93% af landets kommuner, ikke er lige ambitiøse. Gennem længere tid har ledende folk i dansk musikliv ligefrem talt om, at musikskolerne mest af alt fungerer som en børnepasningsordning, hvor travle forældre parkerer deres afkom. Det problem kender konservatorieverdensens eneste musikpædagogiske professor, Inge Marstal, der sidder på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium (DKDM) i København. Når hun er ude at holde foredrag på musikskolerne, beklager lærerne sig ofte over, at deres elever ikke gider at øve sig. Det kunne tyde på, at en del af børnene slet ikke burde være tilmeldt undervisningen, mener hun. “Musikskolerne skal blive bedre til at orientere forældrene og deres børn om, hvad det kræver at spille et instrument. Man kan ikke gå til musik, som man eksempelvis går til ridning. Man bliver nødt til at øve sig derhjemme. Derfor burde musikskolerne også kunne sige fra over for de familier, der egentlig bare bruger stedet som børneparkering,” siger Inge Marstal.

Folkeskolen skuffer

Men musikkens problem løses ikke kun i musikskolerne. Der må også gøres noget ved folkeskolen, mener Inge Marstal. Hun siger: “De mindstes andel i musikskolerne vokser med flere tusinde om året for øjeblikket, og det er jo skønt. Næsten 50.000 af de

135.000 elever er endnu ikke begyndt i 1. klasse. Men så snart, børnene begynder i folkeskolen, risikerer vi, at nedturen begynder. Især de nye folkeskolelærere har jo ikke tilstrækkelige uddannelsesmæssige kvalifikationer til at følge op på alt det, børnene allerede har lært i musikskolen. I stedet rammer skuffelsen dem måske, og så finder de på noget helt andet at tage sig til.” Inge Marstal mener derfor, at niveauet i folkeskolens musikundervisning generelt kunne være højere: “Lærernes uddannelse bør forbedres, ligesom folkeskolens time- tal med held kunne forhøjes og indholdet målrettes,” siger hun. Hun ser en mulighed i et nærmere samarbejde mellem konservatorierne, seminarierne og evt. og så universiteterne. På konservatorierne har man den musikalske ekspertise og den praktisk-pædagogiske indfaldsvinkel til musikken, mens seminarierne har en større teoretisk-pædagoisk ekspertise.

Hvis der skal ske noget på skolefronten, kræver det dog, at Undervisningsministeriet bliver indblandet. Det er musikudvalgets formand helt på det rene med: “En af vores mest presserende opgaver bliver utvivlsomt at skabe en sund kontakt til Undervisningsministeriet, for seriositeten skal tilbage i folkeskolens musikfag. Det mener jeg ikke som et angreb på seminarierne, men lige så meget som en konstatering af, at de kommende lærere har lært for lidt musik efter at have gået i folkeskolen og gymnasiet,” forklarer Søren Bojer Nielsen.

Orkestre i børnehøjde

En af vejene væk fra den klassiske musiks nedtur kan være at øge børn og unges interesse for at lytte til musikken. I forbindelse med Kulturministeriets sikkpakke har landsdelsorkestrene forpligtet sig til at opfinde nye måder at møde poderne i øjen-

højde. De i alt 30 mio. kr., der er afsat til projektet, skal eksempelvis kompensere for, at majoriteten af danske børn efterhånden kun stifter bekendtskab med den rytmiske popmusik i fjernsynet. Som undersøgelsen af den klassiske musiks fødekæde også påtalte, så dyrker ætermedierne rocken og rappen på bekostning af stort set al klassisk musik.

Initiativet med mere børnekultur har en ivrig fortaler i Søren Bojer Nielsen. Han opfordrer alle offentligt støttede kulturinstitutioner til at gøre en større indsats for at få børnene i tale. Det er den sikreste fremtidsinvestering, mener han og giver et eksempel, der vakte genklang, da han selv hørte om det. “Der findes måske to orkestre i verden, som absolut ikke behøver at bekymre sig om opmærksomhed eller publikumstilstrømning. Det er Berlinerfilharmonikerne og Wienerfilharmonikerne. Men da Simon Rattle blev ansat som ny

chefdirigent i Berlin i 2002, indledte han alligevel med at kræve, at orkestrer formulerede et børne- og ungdomsprogram. Det havde han slet ikke behovet, hvilket selvfølgelig gør idéen lidt nemmere for mig at sælge. Vi behøver jo i høj grad forandring. Jeg kan ikke understrege nok, hvor vigtigt det er for fødekæden og for den klassiske musiks overlevelse. Det kræver tålmodighed og de rigtige investeringer. Pengene er gode nok at få, men de skal bruges, så tingene hænger sammen.”

Inge Marstal foretrækker også at se fremad. For tiden glæder hun sig over, at der omkring i fødekædens mange led vises forståelse for, at der kræves handling: “Der er fra alle sider en klar tendens til samarbejdsvilje og til at ville gøre en særlig indsats. I disse måneder bliver der taget mange nye initiativer på tværs af de institutionelle skel. Det er en meget positiv udvikling.” ■

Danske musikere klarer sig dårligt i konkurrencen med de udenlandske, der allerede fra en tidlig alder har fået en målrettet uddannelse. På billedet ses japanske børn til den årlige “Suzuki Method Grand Concert” i Tokyo, hvor omkring 3.000 børn spillede.

FØDEKÆDEN STYRKES Kulturministeriets musikhandlingsplan, der blev offentliggjort i august 2003 indeholder en række initiativer, der skal styrke den klassiske musiks fødekæde. <ul style="list-style-type: none">Landsdelsorkestrene skal styrke	deres arbejde med børn og unge. Bl.a. til det orkestrene et økonomisk løft på 30 mio. kr. over fire år.	sammenhæng i den klassiske musiks fødekæde	musik hos børn og unge.
	<ul style="list-style-type: none">Musikkonservatorierne og landsdelsorkestrene indgår en praktiktale, der kan bidrage til bedre	<ul style="list-style-type: none">Musikkonservatorierne skal skal arbejde med at udvikle undervisningsformer, som kan vække og fastholde interessen for klassisk	<ul style="list-style-type: none">Musikskolerne skal styrke deres arbejde med den klassiske musiks talenter. Der afsættes 20 mio. kr. over fire år til finansiering af pilotprojekter.

Hvorfor var det i Danmark, vi fik en Lars von Trier, en Thomas Vinterberg og en Christoffer Boe? Har vi gjort noget særligt for filmen de sidste ti år, der har gødet jorden for de mange succeser? Filmanmelder ved Dagbladet Information **Christian Monggaard** giver et svar.

FILMSKOLEN, DR. DANTE OG LIDT TIL

Af Christian Monggaard

I følge dem, der kan huske det, så blev Rumle Hammerich – tidligere dramachef i DR og nuværende kreativ producer hos Nordisk Film Production – engang i 90'erne spurgt om, hvad han mente lå bag den succes, som var blevet dansk film til del. “Den Danske Filmskole og Dr. Dante,” lød hans enkle svar, og selv om forklaringen er lidt mere kompliceret, så er det et ganske godt bud på, hvorfra den kreative udladning stammer, som har kunnet opleves i branchen gennem de seneste snart 10 år.

Fra Filmskolen er kommet mange af de unge, talentfulde producere, manuskriptforfattere og instruktører, mens Dr. Dante (med hjælp fra de forskellige teaterskoler) har udklækket et kuld af skuespillere, som uden det mindste besvær pendler mellem så forskellige medier og udtryksformer som film, tv og teater. Der er tale om en energisk generation af folk foran og bag kameraet, som er vokset op med film, tv, reklamer, musikvideoner, og for hvem intet er helligt. Og den på én gang respektløse holdning og hjemmevante omgang med udtryksmidlerne har skaffet filmskabere og skuespillere ørenlyd

hos en jævnaldrende generation af biografgængere, der længe har længtes efter at få fortalt historier, som tager udgangspunkt i deres verden og handler om dem.

En særlig vigtig forudsætning for opblomstringen var etableringen af en manuskriptlinje på Filmskolen i 1982, hvor der blev sat et længe savnet fokus på, at de fleste gode film begynder med et gennemarbejdet manuskript. Et manuskript er ikke længere et arbejde, der udføres isoleret af instruktøren selv eller en finlitterær romanforfatter, men en særlig kombination af inspiration og håndværk med visse velafprøvede regler for, hvordan man får en fortælling til at fungere optimalt.

Støtten stiger

Men ingen film uden støttekroner, og trods hård modstand lykkedes det i 1997 DFI's direktør, Henning Camre, at overbevise politikerne om det fornuftige i at øge støtten til dansk film betydeligt.

I 1989 stiftede man 50/50-ordningen. Hvor konsulentordningen i højere grad var (og er) en kunststøtteordning, så gav 50/50-ordningen – som i dag hedder 60/40-

ordningen – mulighed for, at også mere kommercielt orienterede film kunne få støtte fra Det Danske Filminstitut. Bag etableringen af 50/50-ordningen lå en erkendelse af, at det er særdeles svært at producere selv bredt appellerende film i Danmark uden en god portion statsstøtte. Som den ser ud i dag, virker 60/40-ordningen kort fortalt således, at producenten stiller med 40 procent af en films budget, og så støtter Filminstituttet med de resterende 60 procent efter at have vurderet filmens potentiale.

I midten af 90'erne gik DR, TV 2 og Filminstituttet sammen om at lancere Dansk Novellefilm, der gav en masse unge instruktører mulighed for at hvæsse deres talent på det krævende, korte format. Herfra kommer instruktører som Anders Thomas Jensen, Lotte Svendsen, Jonas Elmer, Jannik Johansen og Martin Strange Hansen, der tidligere i år vandt en Oscar for novellefilmen Der er en yndig mand. Novellefilm er nu erstattet af Talentudvikling, en pulje, som ifølge DFI's hjemmeside “skal støtte og inspirere udviklingen af filmens formsprog og fortælling, så dansk film bevarer og styrker sin dynamik

og diversitet.” Puljen har 100 mio. kr. til rådighed over de næste fire år og støtter både korte, mellem- og lange film.

Zentropa dukker op

I 90'erne så også Zentropa dagens lys og viste med Lars von Trier og Peter Aalbæk Jensen i spidsen, hvorledes man kombinerede stor kunst med gammeldags købmandskab og showmanship, og selskabet høstede både priser og international opmærksomhed i spandevist. I kølvandet på Zentropa er fulgt en masse mindre produktionsselskaber, Nimbus, Cosmo, M&M, Zeitgeist, Wise Guys, hvor nyuddannede producere, instruktører og manuskriptforfattere har fundet sammen i kreative fællesskaber og med dødsforagt udfordret etablerede og til en vis grad også forstenede selskaber som Nordisk Film og Metronome.

Almindelige mennesker

90'erne var årtiet, hvor den danske filmbranche med tilsynecomsten af den DR-skoled Ole Bornedals Nattevagten endelig overvandt skrækken for genrefilm og åbnede op for en række actionfilm, gysere, og thrillere efter amerikansk forbil-

lede, men placeret i en genkendelig dansk virkelighed.

De unge filmskabere viste sig også at have stor lyst til og sans for at lave film om og med den generation, de selv tilhørte – i stedet for historiske, litterære filmatiseringer. Det blev til en helt lille bølge af nyrealistiske film – Let's Get Lost, Festen, Pizza King – og det var tydeligt, at karakterer og arbejdet med skuespillerne var centralt for instruktørerne og deres måde at fortælle historier på, ligesom de tog almindelige mennesker seriøst. Ikke mindst den romantiske hverdagskomedie har vist sig at være et holdbart bud på en genre, som trækker publikum i biografen. Susanne Biers Den eneste ene fra 1997 var den første moderne, danske filmkomedie helt uden spor af fjollet folkekomik, mens Okay, Italiensk for begyndere og Små ulykker forlenede den forkætrede socialrealisme med et tiltrængt stænk humor og menneskeligt overskud.

International interesse

Den internationale interesse for dansk film begyndte i 80'erne, hvor Lars von Trier deltog i filmfestivalen i Cannes med sine første film, og Gabriel Axel fik en Oscar for Babettes gæstebud, mens Bille August fik både Oscar og Gylden Palme for Pelle Erobreren. Men hvor Axel ikke rigtig har gjort væsen af sig siden, og Augusts film er meget svingende i kvalitet på trods af deres store budgetter og store stjerner, så er det Trier, som siden de tidlige 90'ere har tegnet dansk film udadtil.

Hans betydning for dansk film kan næsten ikke overvurderes, og med film som Breaking the Waves, Dancer in the Dark og Dogville har han fået vendt alverdens øjne mod Danmark. I begyndelsen af 90'erne faldt han for en amerikansk tv-krimiserie og blev her inspireret til den håndholdte og filmteknisk regelbrydende billed- og fortællestil, som kunne opleves først i spøgelsesserien Riget og siden i Trier og

Thomas Vinterbergs Dogme95-stunt, der også har bragt et internationalt gennembrud til dansk film med sig.

Forretning ikke et fyord

Gennem de seneste fem-ti år er den danske filmbranche blevet mere og mere professionel. 'Forretning' er ikke længere et fyord, og det forventes, at producenterne forsøger at tjene penge på deres film. Det Danske Filminstitut er undervejs blevet omstruktureret. På instituttet har man åbnet både en udviklingsafdeling og en lanceringsafdeling, der skal hjælpe filmskaberne med at udvikle deres manuskripter og produktionsselskaberne med at markedsføre deres film.

“Og bedst som man sidder og får lyst til at brokke sig over, at de danske film er begyndt at ligne hinanden, så laver Lars von Trier Dancer in the Dark og Dogville, mens Thomas Vinterberg følger Festen op med It's All About Love, selvlærte Nicolas Winding Refn kommer med Fear X, og Christoffer Boe debuterer med Reconstruction. Det er en håndfuld film, som slet ikke ligner andre danske film”

Man kan diskutere, og det er det så sandelig også blevet, om kreativiteten får lov til at flyde tilstrækkeligt frit, når dramaturger og konsulenter i udstrakt grad blander sig i selve den hellige skaberproces. Men omvendt er der vel heller ikke nogen, som vil nægte, at niveauet i dansk film nu er bedre, end det har været i mange år. Der bliver stadigvæk skudt ved siden af – nogle gange så det gør helt ondt, f.eks. Jolly Roger, P.O.V. og Bertram og Co. – men det er af fejltagelser og

modsætninger, at dialogen kommer, og mennesker, branche og sprog udvikler sig.

Nyt kunstnerisk mod

Og bedst som man sidder og får lyst til at brokke sig over, at de danske film er begyndt at ligne hinanden, så laver Lars von Trier Dancer in the Dark og Dogville, mens Thomas Vinterberg følger Festen op med It's All About Love, selvlærte Nicolas Winding Refn kommer med Fear X, og Christoffer Boe debuterer med Reconstruction. Det er en håndfuld film, som slet ikke ligner andre danske film, og som vidner om et kunstnerisk mod og modenhed, som kun kan være kommet af at have haft gode og sikre forhold at vokse op under. Ud over at demonstrere, at dansk film kan være andet end umiddelbare, publikumsvenlige velfærdskomedier om livet omkring de 30, så minder Fear X, Dogville og Reconstruction os om, at succes ikke kun skal måles i antal solgte billetter, men også i filmbranchens evne til at forny sig – visuelt og dramaturgisk. I 90'erne lærte man sig at male figurativt. Nu er det tid til også at male abstrakt.

Ridser i lakken

Er alt da i skønneste orden? Nej. Der bliver lavet masser af de ufarlige familiefilm, som sigter så bredt, at de ingenting rammer. I stedet kunne man f.eks. godt ønske sig et øget fokus på dansk børne- og ungdomsfilm, et område, der ikke i samme grad som voksenfilmen har været genstand for opmærksomhed eller en målrettet indsats fra offentligt og institutionelt hold. Man savner også flere film, der tager stilling, og ligesom Lotte Svendsens Bornholms stemme, Per Flys Bænken og Arven og Triers Dogville forener et menneskeligt, personligt udgangspunkt med det brede samfundskritiske og politiske perspektiv. De seneste år har budt på en del engelsksprogede film med danske instruktører ved roret – ikke

mindst Wilbur begår selvmord og Skagerrak – og der er ingen tvivl om, at det gavner instruktørerne både kreativt og håndværksmæssigt at tage udenlands og se, hvordan man arbejder med film dér. Men de danske historier har det med at miste en del af deres vid og bid, når de indspilles på engelsk, og publikum, der ellers har taget de samme instruktørers film på dansk til sig, bliver for en stor dels vedkommende væk.

Politikerne og Filminstituttet er til tider for ivrige i deres kontrolforsøg. Konsulenterne skal have arbejdsro til støtte de film, som de mener, skal støttes, mens der også skal være plads til, at filmskaberne kan lave film, der falder uden for de ofte meget firkantede rammer. Man hører ofte, at en instruktør som Lars von Trier aldrig ville have fået penge til at lave sine tidlige film, hvis han var kommet frem i dag.

Men det bør også nævnes, at tidens stædige fokus på billetsalg og publikum ikke har hindret hverken Nicolas Winding Refn eller Christoffer Boe – to unge instruktører – i at lave to af årets mest udfordrende og efter dansk målestok 'skæve' film. Og hele tre af årets film, Baby, Regel nr. 1 og Tvilling, er produceret billigt og uden støtte fra Filminstituttet, hvilket beviser, at det kan lade sig gøre, hvis ellers viljen er stor og stærk nok. Af de tre er det dog kun Regel nr. 1, som har klaret sig nogenlunde i biografen med (i skrivende stund) 50.000 solgte billetter.

Her på nippet til 2004 er der altså ting, som godt kunne blive bedre. Men dansk film har meget at byde på, og det er i høj grad en politisk opgave at sikre, at det fortsætter. Naturligvis er der i fremtiden brug for den samme grad af fokus på uddannelse, talentudvikling, filmstøtte og samarbejde på tværs, ligesom politikerne for længst bør have indset nødvendigheden af et økonomisk grundlag, som holder udviklingen og produktionen i gang og giver plads til både de brede og smalle film. ■

Thomas Vinterberg får pris i Cannes for Festen

Wilbur begår selvmord, inst. Lone Scherfig 2002

Dogville, inst. Lars von Trier 2002

Pelle erobreren, inst. Bille August 1987

Små ulykker, inst. Annette K. Olesen 2002

Breaking the Waves, inst. Lars von Trier 1996

Hvordan ser talentet ud? Og hvordan får man øje på det?

Talentspotterne, det er dem, der skal kunne genkende talentet, når de møder det. Kulturkontakten har talt med fire af slagsen.

TALENTSPOTTERNE

Af Jeppe Villadsen

S lidere og lykkeriddere, vidunderbørn og gengangere. Der er ansøgere af enhver støbning til optagelsesprøverne på landets eftertragtede uddannelser inden for kunst og sport. Nådeøj, hvor det ikke er et karakterblad, men en konkret bedømmelse foretaget af levende mennesker, som giver adgangstegn. Talentet er det, som måles og vejes. Men hvordan vurderer man noget så udefinerbart som talent, der ikke kan sættes på formel og knap nok forklares. Det befinder sig – alt efter temperament – et sted mellem utæmmet instinkt og det beherskede håndværk. Poul Nesgaard, rektor for Den Danske Filmskole, mener, at det ofte kan være ganske små ting, der afdækker et menneskes personlighed, dets kunstneriske vilje og kraft: “Når man analyserer bagud, er det f.eks. mærkeligt at se, hvordan en bestemt replik, sat sammen med personen, vedkommendes gestik og det værk, han eller hun har sendt ind, kan være netop det, der overbeviste én om, at ansøgeren skulle gå videre til næste runde,” siger Poul Nesgaard. Filmskolen har en af landets mest omfattende optagelsesprøver, der strækker sig over flere måneder. Ansøgningsmaterialet består af to film, ansøgeren selv har lavet, samt en skriftlig del, hvor ansøgeren blandt andet skal fortælle om sig selv som menneske og analysere sine indsendte værker. Går man videre herfra, følger flere trin med samtaler, filmanalyser og praktiske prøver. De omfattende

adgangskrav betyder, at ansøgertallet holdes nede på ca. 500, som hvert andet år kæmper om Filmskolens 47 pladser. Alene det at se de indsendte film giver dog et vist indtryk af ansøgeren. For filmmediet er et meget hudløst medie.

“Jeg kan sige en masse faste ting, man skal gøre: Se ud, som om man har selvtillid, syng igennem, kigge folk i øjnene, men det er lidt noget fis, for det har intet med det at gøre. Når det gælder talent, er vi ude i noget, man ikke kan træne sig til”.

Simon Juncker, Tidligere Popstarsdommer

“Der kan naturligvis forekomme fejl og spores usikkerhed, men man mærker den grundlæggende evne, vilje og lyst til at fortælle en historie,” siger Poul Nesgaard. For ansøgerne til instruktøruddannelsen består den sidste prøve i en praktisk øvelse: Ansøgerne får udleveret en tekst, to skuespillere samt et kamera med tilhørende fotograf. Over for et panel på syv personer skal ansøgerne på stedet demonstrere, hvordan de arbejder.

Bag facaden

“Når optagelsesforløbet er så omfattende, er det netop, fordi det er vigtigt at komme helt derind, hvor selv det mest

sky talent får mulighed for at synliggøre sine evner. Det interessante ved udvælgelsen er jo ikke mindst erkendelsen af, at ansøgere, der måske ikke er så gode til at sælge sig selv, sagtens kan have et vanvittig stærkt potentiale. I vores almindelige opfattelse forføres vi meget nemt af synlig adfærd,” siger Poul Nesgaard. Kunsten består i at trænge igennem disse synlige udstillingsmønter eller alternativt komme ind bag en mere tavs karakter. Først i fjerde og sidste udvælgelsesrunde foretager optagelsesudvalget en helhedsvurdering af ansøgeren: “Hvis der er en sammenhæng mellem værket, personen og dét, personen har præsenteret ved de forskellige øvelser, har man en nogenlunde sikker fornemmelse af de kvaliteter, personen rummer. Først da kan vi afgøre, om det vil være et interessant menneske at få ind på skolen i fire år.”

Det spændende er, ifølge Poul Nesgaard, at finde det helt særlige, som ligger ud over det håndværksmæssige. “At man mærker en stærk vilje, en stærk tilstedeværelse og en nysgerrighed. Og at man fornemmer et sprogligt talent – en nysgerrighed over for det at formulere sig præcist,” siger han.

Værket betyder alt

Mens man på Filmskolen i høj grad leder efter talentet i ansøgernes personlighed, er det på Kunstakademiet alene værket, der står til bedømmelse. Enhver kan søge ind ved at indsende et billede, en skulptur

eller en installation, som så vurderes af et bedømmelsesudvalg på 18 personer. Udvalget, der består af rektor, undervisere, censorer og elevrepræsentanter, diskuterer og stemmer over tre runder om, hvilke ansøgere der skal gå videre. Ursula Reuter Christiansen, professor på Kunstakademiets Billedkunstskole og i en årrække bedømmer ved akademiets optagelsesprøver, forklarer: “Vi har valgt en model, hvor vi ikke kender ansøgerne, men alene vælger ud fra det, vi ser i værkerne. På den måde kan vi se bort fra, hvem der er gode til at optræde og profilere sig selv.” Hun erkender dog, at metoden ikke er problemfri. Den fungerer godt til at frasortere den halvdel af ansøgningerne, hun beskriver som ‘ren og skær hobbykunst’. Samtidig slipper der imidlertid nogle ansøgere ind, som ikke har det engagement og den disciplin, der kræves, mener Ursula Reuter Christiansen.

Det uforklarlige talent

Hvad der præcis får Ursula Reuter til at vælge én ansøger frem for en anden, har hun svært ved at sætte ord på. “Man kan bare mærke, at der er et eller andet, som interesserer én. Noget, der skiller sig ud og fascinerer.” Det er ofte de mere ufærdige og søgende ansøgere, som foretrækkes af bedømmelsesudvalget. “Vi leder nok meget efter noget, vi oplever som anderledes. Ikke trendy. Alle unge mennesker vil jo gerne være med på noderne, og det kan godt være en ulempe. Vi leder

efter en åbenhed i værket. En originalitet. Uanset det måske er famlende, så foretrækker vi den person frem for én, som imponerer teknisk,” siger Ursula Reuter Christiansen. Selv om der er langt fra Kunstakademiet til Popstars på TV 2, handler dét at udvælge talent ligeledes for den tidligere Popstarsdommer Simon Juncker mindre om teknisk kunnen end at se ind til nogle meget grundlæggende egenskaber hos personen. “Talent er jo det mest uretfærdige i verden. Nogle har det, andre har det ikke. Da Jon vandt Popstars sidste år, var det tydeligt for de fleste af os, allerede fra det øjeblik han gik ind i lokalet, at han havde noget helt specielt – den der usynlige ting, som gjorde, at han stod ud blandt de andre,” forklarer Simon Juncker, der i dag er manager for Jon og de andre kunstnere, der kommer ud af programmerne. Og afgørelsen falder hurtigt, når Simon Juncker står over for en ansøger. I løbet af få sekunder er han klar over, om personen har et talent, som er værd at undersøge nærmere. “Nogle gange ved jeg det, nærmest inden de er startet med at syng. Sang kan man jo langt hen ad vejen lære folk, det gælder ikke den der helt specielle star quality.” Derfor kan gode råd synes dyre for den ordinære ansøger med de ekstraordinære ambitioner: “Jeg kan sige en masse faste ting, man skal gøre: Se ud, som om man har selvtillid, syng igennem, kigge folk i øjnene, men det er lidt noget fis, for det har intet med det at gøre. Når det gælder talent, er vi ude

i noget, man ikke kan træne sig til,” mener Simon Juncker.

Løfter om storhed

Én ting er talentspotterne enige om: Udvælgelsen handler mere om, hvad man tror, ansøgerne vil kunne nå, end hvad de allerede kan. For Viborg HK’s sportchef, Ulrik Wilbek, er potentialet alfa og omega. Som leder af et nyoprettet håndboldcollege under klubben skal han vælge og udvikle talenter fra hele Europa. “Nogle vælger ud fra, hvem der er den teknisk bedste på årgangen for tiden. Når jeg vurderer spillere, ser jeg på, hvor gode de kan blive – ikke hvor gode de er lige nu. Jeg ser på spændst, dvs. om de kan løbe hurtigt og hoppe højt, løbestil, og om de ser sunde og veltrænede ud. Når det er sagt, vælger vi også ud fra sociale aspekter, når vi rekrutterer spillere. Vi lægger vægt på, at de også har nogle sociale kompetencer og ikke bare vil være sig selv,” siger Ulrik Wilbek. Ursula Reuter Christiansen mener, at det, uanset hvordan man griber bedømmelsen an, er svært at forudsige, hvem der for alvor udvikler sig senere hen. Det handler ikke så meget om talent som om vilje og hårdt arbejde. “Nogle går i stå, mens andre folder sig ud som fantastiske kunstnere. Det handler om energi. Om du har viljen og virkelig følger tingene. Gør man ikke det, er det begrænset, hvor langt selv det største talent når. Talent er der sgu mange mennesker, der har. Du skal have noget power,” siger hun. ■

Danske musikere bliver oftere og oftere **udkonkurreret af udlændinge** i kampen om pladserne i landets klassiske orkestre. Den svigtende konkurrenceevne skyldes ikke bare ét, men derimod alle led i den klassiske musiks fødekæde. Derfor er det ikke nok at give konservatorierne flere penge. Musikken skal også prioriteres højere i folkeskolen; musikskoler og seminarier skal målrette indsatsen, og orkestrene skal tage børn alvorligt som målgruppe.

DEN FORBANDEDE FØDEKÆDE

Af Rune Skyum-Nielsen

Lad os begynde med at aflive en myte. Der bliver uddannet gode danske musikere. Dygtige musikere, endda. Og det har der sådan set gjort i samtlige de 137 år, der har været musikkonservatorier til. “Vi uddanner så absolut folk, der er gode nok. Vi uddanner bare ikke *nok* folk, der er gode nok,” siger Søren Bojer Nielsen, formanden for musikudvalget under Kunstrådet og chef for Sjællands Symfoniorkester. Han fortsætter:

“Vi kender alle sammen kammermusikerne og den lille håndfuld solister med Nikolaj Znaider i front, der er så gode, at de rejser verden rundt og vinder priser hele tiden. De kan sagtens klare sig. Men under det toplag bliver vi for tynde. Vi mangler i stigen- de grad de musikere, der skal konkurrere om pladserne i vores egne orkestre.”

Udvalgsformanden kender til det klassiske miljøes problemer i det daglige. Han oplever dem hver gang, hans orkester afholder konkurrence for at ansætte en ny stryger, en ny blæser eller noget helt tredje. Her som i de fem landsdelsorkestre og Det Kgl. Kapel og Radiosymfoniorkestret besætter udlændinge en voksende andel af musikerstillingerne. Hver anden stilling bliver således snuppet af dygtige folk fra blandt andet det tidligere Sovjet, Ungarn og Norge.

Hele fødekæden er svag

Det er mere end 10 år siden, at

udviklingen mod flere udlændinge og færre danskere i orkestrene begyndte, og udlændinge belægger efterhånden mere end en fjerdedel af pladserne i orkestrene. Det er dog ifølge Søren Bojer Nielsen ikke i sig selv et problem, men derimod en konsekvens af det, han mener, er det virkelige problem: “Der er alt for få, der har et forhold til klassisk musik herhjemme. Uanset om de skal være musikere eller lyttere. Det er også derfor, jeg skælder ud en gang imellem. For hvis man betragter andelen af udlændinge som selve problemet, så forsøger man også at helbrede sygdommen med den forkerte medicin.”

“Vi kender alle sammen kammermusikerne og den lille håndfuld solister med Nikolaj Znaider i front, der er så gode, at de rejser verden rundt og vinder priser hele tiden... Men under det toplag bliver vi for tynde.”

Søren Bojer Nielsen,

chef for Sjællands Symfoniorkester

Søren Bojer Nielsen hentyder til, at de klassiske konservatorier efter 10 år med mærkbare besparelser for nylig fik en ekstra pose penge på 60 mio. kr. fra Kulturministeriet til de kommende fire år. Et dansk dagblad citerede i den

forbindelse musikchefen for, at de penge var så godt som spildte. Sådan mente Søren Bojer Nielsen det nu ikke: “Selvfølgelig er det ikke åndssvagt at give penge til konservatorierne, der længe har trængt til flere midler. Men hvis man gør det isoleret i forhold til resten af musiklivet, så sker der bare ikke særlig meget. Der kommer først bedre kandidater ud, når vi sørger for nogle flere ansøgere at vælge imellem i den anden ende.” Problemet – og løsningen – ligger i fødekæden. Leddene fra konservatoriet og nedefter hænger ikke godt nok sammen, og derfor bør der sættes bredt ind, hvis ikke fødekæden skal fortsætte med at falde af. Det gør den i dag, og det illustreres bedst ved, at det samlede antal ansøgere til en studieplads på et af de fem klassiske musikonservatorier daler år efter år. Fødekæden fodrer altså ikke konservatorierne med nok talenter, hvilket sætter gang i en kædereaktion, da konservatorierne så heller ikke uddanner tilstrækkelig med brugbare musikere til orkestrene eller kvalificerede musikpædagoger til musikskolerne.

Børneparkering

Et vigtigt sted at styrke musikens fødekæde er musikskolerne. I juli 2002 færdiggjorde en arbejdsgruppe under Kulturministeriet en undersøgelse af den klassiske musiks fødekæde, og den bemærkede blandt andet, at mu-

sikskolerne, der i 2002 var oprettet i 93% af landets kommuner, ikke er lige ambitiøse. Gennem længere tid har ledende folk i dansk musikliv ligefrem talt om, at musikskolerne mest af alt fungerer som en børnepasningsordning, hvor travle forældre parkerer deres afkom. Det problem kender konservatorieverdensens eneste musikpædagogiske professor, Inge Marstal, der sidder på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium (DKDM) i København. Når hun er ude at holde foredrag på musikskolerne, beklager lærerne sig ofte over, at deres elever ikke gider at øve sig. Det kunne tyde på, at en del af børnene slet ikke burde være tilmeldt undervisningen, mener hun. “Musikskolerne skal blive bedre til at orientere forældrene og deres børn om, hvad det kræver at spille et instrument. Man kan ikke gå til musik, som man eksempelvis går til ridning. Man bliver nødt til at øve sig derhjemme. Derfor burde musikskolerne også kunne sige fra over for de familier, der egentlig bare bruger stedet som børneparkering,” siger Inge Marstal.

Folkeskolen skuffer

Men musikkens problem løses ikke kun i musikskolerne. Der må også gøres noget ved folkeskolen, mener Inge Marstal. Hun siger: “De mindstes andel i musikskolerne vokser med flere tusinde om året for øjeblikket, og det er jo skønt. Næsten 50.000 af de

135.000 elever er endnu ikke begyndt i 1. klasse. Men så snart, børnene begynder i folkeskolen, risikerer vi, at nedturen begynder. Især de nye folkeskolelærere har jo ikke tilstrækkelige uddannelsesmæssige kvalifikationer til at følge op på alt det, børnene allerede har lært i musikskolen. I stedet rammer skuffelsen dem måske, og så finder de på noget helt andet at tage sig til.” Inge Marstal mener derfor, at niveauet i folkeskolens musikundervisning generelt kunne være højere: “Lærernes uddannelse bør forbedres, ligesom folkeskolens time-tal med held kunne forhøjes og indholdet målrettes,” siger hun. Hun ser en mulighed i et nærmere samarbejde mellem konservatorierne, seminarierne og evt. og så universiteterne. På konservatorierne har man den musikalske ekspertise og den praktisk-pædagogiske indfaldsvinkel til musikken, mens seminarierne har en større teoretisk-pædagoisk ekspertise.

Hvis der skal ske noget på skolefronten, kræver det dog, at Undervisningsministeriet bliver indblandet. Det er musikudvalgets formand helt på det rene med: “En af vores mest presserende opgaver bliver utvivlsomt at skabe en sund kontakt til Undervisningsministeriet, for seriositeten skal tilbage i folkeskolens musikfag. Det mener jeg ikke som et angreb på seminarierne, men lige så meget som en konstatering af, at de kommende lærere har lært for lidt musik efter at have gået i folkeskolen og gymnasiet,” forklarer Søren Bojer Nielsen.

Orkestre i børnehøjde

En af vejene væk fra den klassiske musiks nedtur kan være at øge børn og unges interesse for at lytte til musikken. I forbindelse med Kulturministeriets sikkpakke har landsdelsorkestrene forpligtet sig til at opfinde nye måder at møde poderne i øjen-

højde. De i alt 30 mio. kr., der er afsat til projektet, skal eksempelvis kompensere for, at majoriteten af danske børn efterhånden kun stifter bekendtskab med den rytmiske popmusik i fjernsynet. Som undersøgelsen af den klassiske musiks fødekæde også påtalte, så dyrker ætermedierne rocken og rappen på bekostning af stort set al klassisk musik.

Initiativet med mere børnekultur har en ivrig fortaler i Søren Bojer Nielsen. Han opfordrer alle offentligt støttede kulturinstitutioner til at gøre en større indsats for at få børnene i tale. Det er den sikreste fremtidsinvestering, mener han og giver et eksempel, der vakte genklang, da han selv hørte om det. “Der findes måske to orkestre i verden, som absolut ikke behøver at bekymre sig om opmærksomhed eller publikumstilstrømning. Det er Berlinerfilharmonikerne og Wienerfilharmonikerne. Men da Simon Rattle blev ansat som ny

chefdirigent i Berlin i 2002, indledte han alligevel med at kræve, at orkestrer formulerede et børne- og ungdomsprogram. Det havde han slet ikke behovet, hvilket selvfølgelig gør idéen lidt nemmere for mig at sælge. Vi behøver jo i høj grad forandring. Jeg kan ikke understrege nok, hvor vigtigt det er for fødekæden og for den klassiske musiks overlevelse. Det kræver tålmodighed og de rigtige investeringer. Pengene er gode nok at få, men de skal bruges, så tingene hænger sammen.”

Inge Marstal foretrækker også at se fremad. For tiden glæder hun sig over, at der omkring i fødekædens mange led vises forståelse for, at der kræves handling: “Der er fra alle sider en klar tendens til samarbejdsvilje og til at ville gøre en særlig indsats. I disse måneder bliver der taget mange nye initiativer på tværs af de institutionelle skel. Det er en meget positiv udvikling.” ■

FOTO: POLIFOTO

Danske musikere klarer sig dårligt i konkurrencen med de udenlandske, der allerede fra en tidlig alder har fået en målrettet uddannelse. På billedet ses japanske børn til den årlige “Suzuki Method Grand Concert” i Tokyo, hvor omkring 3.000 børn spillede.

FØDEKÆDEN STYRKES Kulturministeriets musikhandlingsplan, der blev offentliggjort i august 2003 indeholder en række initiativer, der skal styrke den klassiske musiks fødekæde. <ul style="list-style-type: none">Landsdelsorkestrene skal styrke	deres arbejde med børn og unge. Bl.a. til det orkestrene et økonomisk løft på 30 mio. kr. over fire år.	sammenhæng i den klassiske musiks fødekæde	musik hos børn og unge.
	<ul style="list-style-type: none">Musikkonservatorierne og landsdelsorkestrene indgår en praktiktale, der kan bidrage til bedre	<ul style="list-style-type: none">Musikkonservatorierne skal skal arbejde med at udvikle undervisningsformer, som kan vække og fastholde interessen for klassisk	<ul style="list-style-type: none">Musikskolerne skal styrke deres arbejde med den klassiske musiks talenter. Der afsættes 20 mio. kr. over fire år til finansiering af pilotprojekter.

Hvorfor var det i Danmark, vi fik en Lars von Trier, en Thomas Vinterberg og en Christoffer Boe? Har vi gjort noget særligt for filmen de sidste ti år, der har gødet jorden for de mange succeser? Filmanmelder ved Dagbladet Information **Christian Monggaard** giver et svar.

FILMSKOLEN, DR. DANTE OG LIDT TIL

Af Christian Monggaard

I følge dem, der kan huske det, så blev Rumle Hammerich – tidligere dramachef i DR og nuværende kreativ producer hos Nordisk Film Production – engang i 90'erne spurgt om, hvad han mente lå bag den succes, som var blevet dansk film til del. “Den Danske Filmskole og Dr. Dante,” lød hans enkle svar, og selv om forklaringen er lidt mere kompliceret, så er det et ganske godt bud på, hvorfra den kreative udladning stammer, som har kunnet opleves i branchen gennem de seneste snart 10 år.

Fra Filmskolen er kommet mange af de unge, talentfulde producere, manuskriptforfattere og instruktører, mens Dr. Dante (med hjælp fra de forskellige teaterskoler) har udklækket et kuld af skuespillere, som uden det mindste besvær pendler mellem så forskellige medier og udtryksformer som film, tv og teater. Der er tale om en energisk generation af folk foran og bag kameraet, som er vokset op med film, tv, reklamer, musikvideoner, og for hvem intet er helligt. Og den på én gang respektløse holdning og hjemmevante omgang med udtryksmidlerne har skaffet filmskabere og skuespillere ørenlyd

hos en jævnaldrende generation af biografgængere, der længe har længtes efter at få fortalt historier, som tager udgangspunkt i deres verden og handler om dem.

En særlig vigtig forudsætning for opblomstringen var etableringen af en manuskriptlinje på Filmskolen i 1982, hvor der blev sat et længe savnet fokus på, at de fleste gode film begynder med et gennemarbejdet manuskript. Et manuskript er ikke længere et arbejde, der udføres isoleret af instruktøren selv eller en finlitterær romanforfatter, men en særlig kombination af inspiration og håndværk med visse velafprøvede regler for, hvordan man får en fortælling til at fungere optimalt.

Støtten stiger

Men ingen film uden støttekroner, og trods hård modstand lykkedes det i 1997 DFI's direktør, Henning Camre, at overbevise politikerne om det fornuftige i at øge støtten til dansk film betydeligt.

I 1989 stiftede man 50/50-ordningen. Hvor konsulentordningen i højere grad var (og er) en kunststøtteordning, så gav 50/50-ordningen – som i dag hedder 60/40-

ordningen – mulighed for, at også mere kommercielt orienterede film kunne få støtte fra Det Danske Filminstitut. Bag etableringen af 50/50-ordningen lå en erkendelse af, at det er særdeles svært at producere selv bredt appellerende film i Danmark uden en god portion statsstøtte. Som den ser ud i dag, virker 60/40-ordningen kort fortalt således, at producenten stiller med 40 procent af en films budget, og så støtter Filminstituttet med de resterende 60 procent efter at have vurderet filmens potentiale.

I midten af 90'erne gik DR, TV 2 og Filminstituttet sammen om at lancere Dansk Novellefilm, der gav en masse unge instruktører mulighed for at hvæsse deres talent på det krævende, korte format. Herfra kommer instruktører som Anders Thomas Jensen, Lotte Svendsen, Jonas Elmer, Jannik Johansen og Martin Strange Hansen, der tidligere i år vandt en Oscar for novellefilmen Der er en yndig mand. Novellefilm er nu erstattet af Talentudvikling, en pulje, som ifølge DFI's hjemmeside “skal støtte og inspirere udviklingen af filmens formsprog og fortælling, så dansk film bevarer og styrker sin dynamik

og diversitet.” Puljen har 100 mio. kr. til rådighed over de næste fire år og støtter både korte, mellem- og lange film.

Zentropa dukker op

I 90'erne så også Zentropa dagens lys og viste med Lars von Trier og Peter Aalbæk Jensen i spidsen, hvorledes man kombinerede stor kunst med gammeldags købmandskab og showmanship, og selskabet høstede både priser og international opmærksomhed i spandevist. I kølvandet på Zentropa er fulgt en masse mindre produktionsselskaber, Nimbus, Cosmo, M&M, Zeitgeist, Wise Guys, hvor nyuddannede producere, instruktører og manuskriptforfattere har fundet sammen i kreative fællesskaber og med dødsforagt udfordret etablerede og til en vis grad også forstenede selskaber som Nordisk Film og Metronome.

Almindelige mennesker

90'erne var årtiet, hvor den danske filmbranche med tilsynecomsten af den DR-skoled Ole Bornedals Nattevagten endelig overvandt skrækken for genrefilm og åbnede op for en række actionfilm, gysere, og thrillere efter amerikansk forbil-

lede, men placeret i en genkendelig dansk virkelighed.

De unge filmskabere viste sig også at have stor lyst til og sans for at lave film om og med den generation, de selv tilhørte – i stedet for historiske, litterære filmatiseringer. Det blev til en helt lille bølge af nyrealistiske film – Let's Get Lost, Festen, Pizza King – og det var tydeligt, at karakterer og arbejdet med skuespillerne var centralt for instruktørerne og deres måde at fortælle historier på, ligesom de tog almindelige mennesker seriøst. Ikke mindst den romantiske hverdagskomedie har vist sig at være et holdbart bud på en genre, som trækker publikum i biografen. Susanne Biers Den eneste ene fra 1997 var den første moderne, danske filmkomedie helt uden spor af fjollet folkekomik, mens Okay, Italiensk for begyndere og Små ulykker forlenede den forkætrede socialrealisme med et tiltrængt stænk humor og menneskeligt overskud.

International interesse

Den internationale interesse for dansk film begyndte i 80'erne, hvor Lars von Trier deltog i filmfestivalen i Cannes med sine første film, og Gabriel Axel fik en Oscar for Babettes gæstebud, mens Bille August fik både Oscar og Gylden Palme for Pelle Erobreren. Men hvor Axel ikke rigtig har gjort væsen af sig siden, og Augusts film er meget svingende i kvalitet på trods af deres store budgetter og store stjerner, så er det Trier, som siden de tidlige 90'ere har tegnet dansk film udadtil.

Hans betydning for dansk film kan næsten ikke overvurderes, og med film som Breaking the Waves, Dancer in the Dark og Dogville har han fået vendt alverdens øjne mod Danmark. I begyndelsen af 90'erne faldt han for en amerikansk tv-krimiserie og blev her inspireret til den håndholdte og filmteknisk regelbrydende billed- og fortællestil, som kunne opleves først i spøgelsesserien Riget og siden i Trier og

Thomas Vinterbergs Dogme95-stunt, der også har bragt et internationalt gennembrud til dansk film med sig.

Forretning ikke et fyord

Gennem de seneste fem-ti år er den danske filmbranche blevet mere og mere professionel. 'Forretning' er ikke længere et fyord, og det forventes, at producenterne forsøger at tjene penge på deres film. Det Danske Filminstitut er undervejs blevet omstruktureret. På instituttet har man åbnet både en udviklingsafdeling og en lanceringsafdeling, der skal hjælpe filmskaberne med at udvikle deres manuskripter og produktionsselskaberne med at markedsføre deres film.

“Og bedst som man sidder og får lyst til at brokke sig over, at de danske film er begyndt at ligne hinanden, så laver Lars von Trier Dancer in the Dark og Dogville, mens Thomas Vinterberg følger Festen op med It's All About Love, selvlærte Nicolas Winding Refn kommer med Fear X, og Christoffer Boe debuterer med Reconstruction. Det er en håndfuld film, som slet ikke ligner andre danske film”

Man kan diskutere, og det er det så sandelig også blevet, om kreativiteten får lov til at flyde tilstrækkeligt frit, når dramaturger og konsulenter i udstrakt grad blander sig i selve den hellige skaberproces. Men omvendt er der vel heller ikke nogen, som vil nægte, at niveauet i dansk film nu er bedre, end det har været i mange år. Der bliver stadigvæk skudt ved siden af – nogle gange så det gør helt ondt, f.eks. Jolly Roger, P.O.V. og Bertram og Co. – men det er af fejltagelser og

modsætninger, at dialogen kommer, og mennesker, branche og sprog udvikler sig.

Nyt kunstnerisk mod

Og bedst som man sidder og får lyst til at brokke sig over, at de danske film er begyndt at ligne hinanden, så laver Lars von Trier Dancer in the Dark og Dogville, mens Thomas Vinterberg følger Festen op med It's All About Love, selvlærte Nicolas Winding Refn kommer med Fear X, og Christoffer Boe debuterer med Reconstruction. Det er en håndfuld film, som slet ikke ligner andre danske film, og som vidner om et kunstnerisk mod og modenhed, som kun kan være kommet af at have haft gode og sikre forhold at vokse op under. Ud over at demonstrere, at dansk film kan være andet end umiddelbare, publikumsvenlige velfærdskommedier om livet omkring de 30, så minder Fear X, Dogville og Reconstruction os om, at succes ikke kun skal måles i antal solgte billetter, men også i filmbranchens evne til at forny sig – visuelt og dramaturgisk. I 90'erne lærte man sig at male figurativt. Nu er det tid til også at male abstrakt.

Ridser i lakken

Er alt da i skønneste orden? Nej. Der bliver lavet masser af de ufarlige familiefilm, som sigter så bredt, at de ingenting rammer. I stedet kunne man f.eks. godt ønske sig et øget fokus på dansk børne- og ungdomsfilm, et område, der ikke i samme grad som voksenfilmen har været genstand for opmærksomhed eller en målrettet indsats fra offentligt og institutionelt hold. Man savner også flere film, der tager stilling, og ligesom Lotte Svendsens Bornholms stemme, Per Flys Bænken og Arven og Triers Dogville forener et menneskeligt, personligt udgangspunkt med det brede samfundskritiske og politiske perspektiv. De seneste år har budt på en del engelsksprogede film med danske instruktører ved roret – ikke

mindst Wilbur begår selvmord og Skagerrak – og der er ingen tvivl om, at det gavner instruktørerne både kreativt og håndværksmæssigt at tage udenlands og se, hvordan man arbejder med film dér. Men de danske historier har det med at miste en del af deres vid og bid, når de indspilles på engelsk, og publikum, der ellers har taget de samme instruktørers film på dansk til sig, bliver for en stor dels vedkommende væk.

Politikerne og Filminstituttet er til tider for ivrige i deres kontrolforsøg. Konsulenterne skal have arbejdsro til støtte de film, som de mener, skal støttes, mens der også skal være plads til, at filmskaberne kan lave film, der falder uden for de ofte meget firkantede rammer. Man hører ofte, at en instruktør som Lars von Trier aldrig ville have fået penge til at lave sine tidlige film, hvis han var kommet frem i dag.

Men det bør også nævnes, at tidens stædige fokus på billetsalg og publikum ikke har hindret hverken Nicolas Winding Refn eller Christoffer Boe – to unge instruktører – i at lave to af årets mest udfordrende og efter dansk målestok 'skæve' film. Og hele tre af årets film, Baby, Regel nr. 1 og Tvilling, er produceret billigt og uden støtte fra Filminstituttet, hvilket beviser, at det kan lade sig gøre, hvis ellers viljen er stor og stærk nok. Af de tre er det dog kun Regel nr. 1, som har klaret sig nogenlunde i biografen med (i skrivende stund) 50.000 solgte billetter.

Her på nippet til 2004 er der altså ting, som godt kunne blive bedre. Men dansk film har meget at byde på, og det er i høj grad en politisk opgave at sikre, at det fortsætter. Naturligvis er der i fremtiden brug for den samme grad af fokus på uddannelse, talentudvikling, filmstøtte og samarbejde på tværs, ligesom politikerne for længst bør have indset nødvendigheden af et økonomisk grundlag, som holder udviklingen og produktionen i gang og giver plads til både de brede og smalle film. ■

Thomas Vinterberg får pris i Cannes for Festen

Wilbur begår selvmord, inst. Lone Scherfig 2002

Dogville, inst. Lars von Trier 2002

Pelle erobreren, inst. Bille August 1987

Små ulykker, inst. Annette K. Olesen 2002

Breaking the Waves, inst. Lars von Trier 1996

MORGENDAGENS STJERNER

Af kulturminister Brian Mikkelsen

Kulturpolitik er hverken socialpolitik eller erhvervspolitik, men et felt for sig, hvor vitalitet, energi og mod inden for dansk kunst og kultur skal stimuleres. Derfor er udvikling af talenter en naturlig del af kulturpolitikken.

Dagens talenter er morgendagens stjerner. Så kort kan det siges. Men det gælder kun, hvis talentet realiseres og hæves fra tegnebordet, øvelokalet eller klipperummet. Talent betyder slet og ret potentiale. Det er imidlertid ikke sikkert, at potentialet indfries. Det ville f.eks. være en fornærmelse at sige om en ældre forfatter, at han er et lovende talent. I så fald er det

tæt på at være for sent. En af de væsentligste grunde til, at vi i Danmark overhovedet fører kulturpolitik og har et Kulturministerium, er ønsket om at indfri potentialer. Det er naturligvis den enkelte kunstner selv, der må gøre det, men han eller hun kan måske hjælpes på vej med en håndsrækning. Det er derfor, vi har et Kunstråd med fem fagudvalg, det er derfor, vi har Statens Kunstfond – begge med økonomiske midler i ryggen – og det er derfor, vi har de kunstneriske uddannelser – lige fra konservatorier til film- og design-skoler. Og det er derfor, vi forpligter landsdelsorkestrene til at styrke den musikalske fødekæde. Alt sammen for at være med

til at indfri kunstneriske potentialer til glæde for kunstnerne selv, men også til inspiration for samfundet.

Andetsteds i Kulturkontakten diskuteres, hvad det er, kunsten skal. Jeg mener ikke, at kunsten skal noget bestemt. Jeg mener, at vi politikere skal afstå fra at stille krav til kunsten om nytte og samfundsfunktion. Kunsten kan inspirere, den kan rykke ved mentale såvel som politiske grænser, den kan sætte ting på spidsen, ja, den kan chokere os. Men kun hvis talentet har udviklet sig og er blevet indløst til kunst. Den udvikling kan vi fra politisk hold skabe de samfundsmæssige rammer for. Uden

statens og samfundets opbakning risikerer talenterne at være stjerne for en aften eller ikke engang det.

Den borgerlige kulturpolitik sætter pengene på talenterne, på enerne, på de individer, der forsøger at gøre deres drøm til virkelighed. Talent er jo ikke ligeligt fordelt i befolkningen, og derfor må pengene følge de få i stedet for at blive delt ud til højre og venstre. Kulturpolitik er hverken socialpolitik eller erhvervspolitik, men et felt for sig, hvor vitalitet, energi og mod inden for dansk kunst og kultur skal stimuleres.

Derfor er udvikling af talenter en naturlig del af kulturpolitikken. ■

TALENTPOLITIK

- Allerede i 2001 blev der sat fokus på den klassiske musiks fødekæde, dvs. hvordan børn og unges interesse for den klassiske musik styrkes, så der også fremover kan uddannes talenter til det klassiske musiklivs ensembler og orkestre.

- Januar 2002 nedsattes en såkaldt “task force”, som skulle komme med forslag til, hvordan man bedst styrker musikens vækstlag og sikrer en bedre sammenhæng mellem fødekædens forskellige led. Arbejdet resulterede i flere forskellige forslag, herunder nogle, som vedrører behovet for at styrke talentudvikling og talentpleje. Task-forcen anbefalede f.eks. talentlinjer på musikskolerne, speciallinjer i musik i f.eks. børnehaver, på folkeskoler og gymnasier samt etablering af regionale overbygningsmusikskoler som løftestang for talentpleje og talentopsamling inden for regionen.

- Som et resultat af Filmaftalen 2003-2006 har Filminstituttet, DR og TV 2 etableret et nyt samarbejde vedrørende talentudvikling. Målsætningen er i samarbejde med filmmiljøet at skabe bedre muligheder for, at talenterne kan komme i gang med deres første filmproduktion eller afprøve nye sider af talentet. Parterne afsætter i alt godt 100 mio. kr. til formålet i perioden 2003-2006.

- Foråret 2003 blev der indgået resultatkontrakter med musikkonservatorierne for perioden 2003-2006, hvor styrkelse af den musikalske fødekæde står i centrum. I kontrakterne er der bl.a. aftalt følgende resulttmål:
 - Konservatorierne skal etablere samarbejde om musikpædagogiske kompetencecentre, der skal styrke den musikpædagogiske forskning.
 - Særlig satsning på indskoling i de musikpædagogiske uddannelser.
 - Krav om samarbejde med musikskoler og folkeskoler om talentud-

vikling og styrkelse af interessen for den klassiske musik hos børn og unge gennem f.eks. lørdagsskoler, øvelsesskoler samt skole- og børnekoncerter.

- Formidlingsindsats overfor børn og unge gennem f.eks. utraditionelle koncertarrangementer og etablering af en ny musikformidleruddannelse på Vestjysk Musikkonservatorium.

- August 2003 blev handlingsplanen for musikken 2004-2007, “Liv i musikken”, offentliggjort. Planen indeholder bl.a. en målrettet indsats for talentplejen på musikskolerne. I den forbindelse vil der blive nedsat et musikskoleudvalg, som skal fordele i alt 20 mio. kr. over de næste 4 år til pilotprojekter og forsøg med talentudvikling på musikskolerne.

- Som led i revisionen af eliteidrætsloven styrkes talentudviklingen inden for idrætten. For det første får kommunerne nu mulighed for mere aktivt at gå ind i arbejdet

med eliteidræt. For det andet ophæves den såkaldte 15-årsregel, så Team Danmark får mulighed for at tage vare på de yngste talenter. For det tredje skal Team Danmark udbygge samarbejdet med specialforbundene om talentudviklingen.

- Desuden er ministeriet i færd med at forhandle nye resultatkontrakter for 2004-2007 med landsdelsorkestrene, hvor orkestrenes arbejde med børn og unge er et vigtigt punkt. Ud over at bidrage til børns og unges kendskab til klassisk musik vil orkestrene gennem arbejdet forhåbentlig få fremtidens publikum bedre i tale.
- Endelig er der i perioden 2003-2005 afsat 40 mio. kr. årligt via Kunstrådet til øget kunstnerisk aktivitet og talentudvikling. Kunstrådet beskriver i sin handlingsplan, hvordan midlerne anvendes.

Læs mere om de forskellige tiltag på www.kum.dk

NY OPHAVSRETSLOV

FOTO: CASPER SEJERSEN

Folketinget vedtog 4. december at ændre ophavsretsloven (L 17). Bag flertallet stod regeringspartierne og Dansk Folkeparti. Lovændringen indebærer, at blanke cd-skiver bliver væsentligt billigere. Copy-Dan-vederlaget nedsættes fra over 4 kr. til 1,75 kr. – mere end en halvering. Nedsættelsen skyldes bl.a. et ønske om at reducere grænsehandelen. Dvd-vederlaget bevarer uændret på 9,41 kr., og der indføres ingen vederlag på kopieringsudstyr. Ordningen tages op til revision igen om allerede to år.

Endvidere medfører lovændringen, at det bliver forbudt at kopiere eksemplarer af cd'er m.v., der er lejet eller lånt på fx et bibliotek eller af venner og bekendte. Forslaget styrker pladeselskabers og musikeres beskyttelse mod kopiering og indgår i Kulturministeriets musikhandlingsplan ”Liv i musikken”.

Det vil heller ikke længere være tilladt at benytte såkaldt fremmed medhjælp, der medvirker i erhvervsøjemed. Det betyder, at man ikke må benytte kopibutikker til at

fremstille fotokopier af lærebøger og anden litteratur. Det sker for at give danske lærebøger en håndsrækning; de er truet på grund af den omsiggribende kopiering. Det er fortsat tilladt at få hjælp til kopiering på biblioteker, ligesom man fortsat selv må fotokopiere ved hjælp af kopimaskiner opstillet på undervisningsinstitutioner og biblioteker.

Digital kopiering - hvad er lovligt?

Ifølge ophavsretsloven må du udelukkende tage digitale kopier af f.eks. cd'er og dvd-film, hvis det er til ”personlig brug for fremstilleren eller dennes husstand”. Digital kopiering vil eksempelvis sige kopiering ved hjælp af cd- og dvd-brændere samt download fra internettet. Det er forbudt at kopiere lånte og lejede eksemplarer og at omgå kopispærringer for at fremstille kopier. Du må under alle omstændigheder heller ikke fremstille en kopi på grundlag af et ulovligt forlæg, f.eks. en ulovlig kopi af en cd. Eksempelvis er det ulovligt at udveksle og downloade musik og film via uautoriserede fildelings-tjenester (peer-to-peer-tjenester). Det er op

til rettighedshaverne selv at håndhæve deres rettigheder og føre bevis for, at en kopiering er ulovlig.

Fremmed medhjælp

Ifølge ændringen af ophavsretsloven er det heller ikke længere tilladt at benytte såkaldt fremmed medhjælp, der medvirker i erhvervsøjemed. Det betyder, at du ikke må benytte kopibutikker til at fremstille fotokopier af lærebøger og anden litteratur. Det er fortsat tilladt at få hjælp til kopiering på biblioteker, ligesom du fortsat selv må fotokopiere ved hjælp af kopimaskiner opstillet på undervisningsinstitutioner og biblioteker.

Edb-programmer

Ovenstående regler gælder ikke for edb-programmer, herunder computerspil. Her må du ikke foretage kopiering til personlig brug, men derimod kun nødvendig brugs- og sikkerhedskopiering. Det er ikke forbudt at omgå kopispærringer, der beskytter edb-programmer. ■

LILLE GUIDE TIL OPHAVSRETTE

LOVLIGT

Du må gerne:

- Kopiere et værk, som ophavsmanden selv har givet tilladelse til at kopiere
- Kopiere en cd og spille den til en privat fest (også hos andre)
- Kopiere en cd og lytte til den på kontoret på din arbejdsplads
- Kopiere en cd/dvd til bilen, sommerhuset, båden og til din disc man eller mp3-afspiller
- Kopiere en lånt cd/dvd, hvis kopieringen sker på et analogt medie (f.eks. kasettebånd)
- Kopiere værker til personlig brug hentet på nettet, når værket er lagt ud med ophavsmandens samtykke
- Omgå eller bryde en kode eller kryptering på f.eks. en dvd-film, en musik-cd eller netradio i det omfang, det er nødvendigt for at kunne se filmen eller lytte til musikken privat. Det er f.eks. ikke ulovligt, at du bryder kryptering på en dvd, hvis det er nødvendigt, for at du kan afspille dvd'en på din private pc ved hjælp af f.eks. et Linux-styresystem
- Bryde en dvd-regionskode

FOTO: SUNSHINE / SCANPIX

Abba banede vejen for den internationale succes, svensk musik har haft siden gruppens heydays i 70'erne. Men nu haler Danmark og Finland ind på den store nabo.

DEN SVENSK MUSIKTRONE VAKLER

Meningen med denne historie var egentlig at finde årsagen til Sveriges mangeårige dominans som Skandinavens musikland nr. 1. Var svenskerne særligt dygtige til talentudvikling? Var deres musikskoler bedre?

Sådan var spørgsmålene. Men virkeligheden viste sig at være en helt anden. Sverige er nemlig slet ikke så langt foran de øvrige lande i Norden. Faktisk mener flere eksperter med fingrene på den skandinaviske musikpuls, at Finland og Danmark i øjeblikket udgør førerholdet. Udsagnet underbygges af et kig på, hvem der har udlandets bevågenhed netop nu. Fra Danmark gør Junior Senior, Raveonettes og Mew sig bemærket i USA, England og Japan, og fra Finland har band som HIM, Bombfunk MC's og The Rasmus solgt flere millioner album. De to sidstnævnte har endvidere vundet priser ved MTV's årlige European Music Awards i 2000 og 2003. Imens har det ligget lavt med nyheder fra Sverige, og danske Gert Holmfred, der tidligere har været direktør i Universal Music i Sverige, og som i dag er direktør i det nye The Music Company i Stockholm, udtrykker det således: "I de sidste to-tre år er der ikke sket en styrkelse af svensk musik i forhold til dansk, tværtimod. Svenskerne har ikke succes i udlandet, hvor Cardigans vel er de mest sælgende med kun 200.000 solgte eksemplarer i alt", siger Gert Holmfred. At Sverige historisk set har været enerådende på den skandinaviske musikscene, forkla-

rer Gert Holmfred med tre faktorer. Den første er, at en lang række multinationale pladeselskaber anså Stockholm for Nordens centrum i tiden efter 2. verdenskrig og derfor placerede deres hovedkvarterer i den svenske hovedstad. Den anden er, at svenskerne indførte løvbefalet musikundervisning i skolerne i 70'erne, og den tredje faktor hedder såmænd ABBA. Gruppen fungerede som sluseåbner og trak i årene efter sin store succes en række svenske artister ud på den internationale scene. Gruppen Blue Swede røg til tops på de amerikanske hitlister med Hooked on a feeling, og senere fulgte Dr. Alban, Ace of Base og Roxette for bare at nævne et par stykker. Men det er efterhånden nogle år siden, og i dag fremhæver Gert Holmfred Finland som det store nordiske popfænomen med grupper som førnævnte The Rasmus eller HIM.

“Kulturpolitisk og kvalitetsmæssigt er vores mål at få niveauet højnet til et punkt, hvor vi ikke bare laver one-hit wonders, men rent faktisk har etablerede stjerner med reelle karrierer i Europa”

Michael Ritto, adm. direktør, EMI

Og spørger man i Finland, hvorfor den finske musik rykker netop nu, spiller uddannelsessystemet en afgørende rolle. Eller måske nær-

Af Nikolaj Thomassen

mere ændringen af systemet. Det fortæller Minna Huuskonin fra Musikinformationscentret i Helsinki. "Vores succes skyldes en stigende professionalisme inden for produktion, management og markedsføring, der gør, at de dygtige kunstnere får mulighed for at komme ud i verden. Det er blandt andet et resultat af, at uddannelsen af musikbranchen er blevet oprioriteret med kurser for music management på Sibeliusakademiet, der er et af de største i Europa. Samtidig kommer en del af de musikere, vi ser slå igennem, nu fra Pop- og jazzkonservatoriet, der blev etableret i 1972, og som er et godt eksempel på den oprioritering af rock, pop og jazz, som kendetegner de finske musikuddannelser". Minna Huuskonin fortæller også, at man er begyndt at prioritere moderne musik højere på musikskolerne end tidligere og således tilbyder undervisning i elektrisk guitar og jazzsaxofon.

Positiv politisk opmærksomhed

Succesen for de finske band har vakt opmærksomhed i den finske Rigsdag, hvor pop, heavy metal og hiphop er kommet på den kulturpolitiske dagsorden. Den "nye" musik har fået status og er blevet etableret og accepteret på linje med den klassiske musik. En af årsagerne er, fortæller Minna Huuskonin, at politikerne har opdaget musikken som eksportvare og formidler af værdifulde internationale handelsrelationer.

Den finske udvikling – uddannelsesmæssigt

EFTER ÅRTIERS DOMINANS I SKANDINAVISK MUSIK FÅR **SVERIGE** NU KVALIFICERET KONKURRENCE FRA **DANMARK OG FINLAND**. BEDRE UDDANNELSE OG KULTURPOLITISK FOKUS PÅ MODERNE, RYTMISK MUSIK ER NOGLE AF ÅRSAGERNE. SAMTIDIG SPÅS DET, AT DE NYE STJERNER SKAL FINDES I INDVANDREMILJØERNE – HER HAR MAN NEMLIG EN HISTORIE AT FORTÆLLE.

såvel som politisk – er godt nyt for den danske pladebranche. Her har Michael Ritto, adm. direktør på pladeselskabet EMI, i lang tid arbejdet på at gøre den politiske agenda mere musikalsk. "Det er positivt, at musikken nu er kommet på den globale kulturpolitiske dagsorden. Vi har været kulturpolitikens grimme ælling, der skulle klare os selv på markedsvilkår, mens eksempelvis film fik masser af støtte. Men nu er der en erkendelse af, at der skal ske noget, hvis økonomien og dermed også kvaliteten af musikken skal hæve sig internationalt", siger Michael Ritto. For i modsætning til Gert Holmfred er han ikke helt så optimistisk på vegne af den danske musik.

"Der er et højt aktivitetsniveau og flere tendenser, der peger i den rigtige retning. Men jeg savner, at noget lykkes for alvor. Swan Lee, Raveonettes og Junior Senior har stor opmærksomhed i udlandet, og sidstnævnte har haft et stort singlehit. Men det er jo ikke rigtig lykkedes at slå igennem. Kulturpolitisk og kvalitetsmæssigt er vores mål at få niveauet højnet til et punkt, hvor vi ikke bare laver one-hit wonders, men rent faktisk har etablerede stjerner med reelle karrierer i Europa", siger Michael Ritto.

Et af værktøjerne til at nå det mål er den nye produceruddannelse på Holmen i København. Hvis man ser på den musikalske fødekæde, fra en sang bliver skrevet, til den bliver udgivet og spillet, har man hidtil haft stor fokus på de udøvende musikere, men meget lidt på

de skabende, der skriver tekst og melodi. Der er brugt store millionbeløb på musikskoler og konservatorier, men man har ikke tradition for at støtte de sangskrivende. "Vi er i vid udstrækning en selv lært branche og har på den baggrund klaret os ok. Men der er behov for en professionalisering, og det er specielt i den skabende fase, vi har brug for at sætte ind", siger Michael Ritto.

Indvandrergrupper den næste store ting

Initiativet roses af Gert Holmfred. Fra sin stol i Stockholm glæder han sig som sagt over de positive bevægelser i dansk musik, men han erkender samtidig, at der er stor forskel på, hvordan man arbejder med sangskriveriet i Danmark og Sverige. "Svenskerne har måske ikke grupperne, der hitter internationalt lige nu, men som sangskrivere er de hestelængder foran Danmark. Årsagen er, at de har opbygget en sangskriverkultur gennem mange år, hvor man blandt andet arbejder med pladeselskabernes forlag. De færreste i Danmark ved, at forlagene eksisterer, fordi der ikke ligger nogen i København. Men i Stockholm er flere af de store pladeselskabers forlag repræsenteret, og her arbejder sangskriverne målrettet med teknik og metoder og får professionelt modspil", siger Gert Holmfred. Han har aldrig set den samme fokuserede metode brugt i Danmark og mener, at der derfor mangler et led i den kunstneriske proces. Men Gert Holmfred peger også på, at det kan

være svært at skrive om store følelser eller nød og elendighed, når man sidder i den skandinaviske velfærd. Derfor tror han, at grupper med anden etnisk baggrund som eksempelvis danske Outlandish kan vise sig at blive den næste store ting. "De har ofte set en barskere side af livet end den typiske dansker eller svensker. De har en historie at fortælle, og de vil frem i verden", siger Gert Holmfred.

På selve produktionssiden har Danmark nogle af de dygtigste folk i verden. Producere som Soulshock og Karlin har arbejdet med Whitney Houston, Brandy og Usher, ligesom Cutfather og Joe har produceret for Tom Jones, Atomic Kitten og Blue. Men hverken de nævnte producere eller Ezi Cut, der netop er vendt hjem efter syv år som producer for blandt andre 2Pac i Los Angeles, har arbejdet ret meget med danske kunstnere. Ifølge Ezi Cut fordi de danske pladeselskaber ikke har råd.

"I Los Angeles er musikken ikke nødvendigvis bedre end i Danmark, men der er penge til at få de bedste folk til at skrue på produktionen og få den til at lyde som en million", siger Ezi Cut.

Et billede, som Michael Ritto i en vis udstrækning kan nikke genkendende til. "I USA er der et stort net af managere og producere, der finder og dyrker talenterne og måske endda tager på lokale turneer, for de præsenteres for de store pladeselskaber. I Danmark har vi ikke sådan et netværk. Markedet herhjemme er meget småt, og derfor skal vi lave det hele selv", siger Michael Ritto. ■

Skal kunsten please eller provokere? Skal den få os alle til at arbejde mere, eller har den absolut intet formål? Socialistisk Folkepartis **Ole Sohn** og dr.phil. **Hans Hauge** diskuterer kunst og politik i B&W's nedlagte skibsværft, hvor der nu er indrettet indendørs golfbane. Det blev ikke noget parspil.

KULTURPOLITIKKENS FEJEBAKKE

Af Mikael Jalving, Kulturministeriet
Foto Klaus Holsting

Hvad skal kunsten egentlig? Skal den noget bestemt? Være nyttig eller være sig selv nærmest? Gøre os glade eller sætte ting i relief? For at få svar på disse spørgsmål satte vi to markante stemmer stævne et sted, hvor der er masser af plads til højtravende tanker.

Ole Sohn, du skrev for et år siden i Kulturkontakten, at god kunst både har "betydning for folks trivsel og for produktiviteten i samfundet." Hvad mener du egentlig med det?

Sohn: God kunst gør folk glade, og glade folk har det bedre med sig selv og yder også mere. Derfor mener jeg, at god kunst fremmer folks trivsel og dermed også produktiviteten i samfundet. For nylig så jeg et interview med direktøren for ISS, der har indrettet hele hovedkvarteret med blændende, fin kunst, og folk gik og smilede. Jeg er inspireret af Bilbao, hvor Guggenheimmuseet blev startskuddet til en omkalfating af hele den nedslidte industriby, som nu har et helt nyt image med musikhuse, gallerier og virksomheder. Det er et eksempel på, at kunst og kultur spiller en rolle for en region og et samfunds udvikling. Offentlige udgifter til kunst er ikke en udgift, men en investering.

Hauge: Ja, dit eksempel fra Bilbao viser, at kunsten spiller en rolle for turismen, men så har vi med ét smæk gjort kunsten nyttig. Du har ret i, at pæne billeder kan fremme produktiviteten eller gøre os glade, men er det kunst? Hvis du ser på det 20. århundredes kunst, så har formålet jo ikke været at gøre folk glade, men lige det modsatte. Avantgarde, absurd kunst, nihilistisk kunst er

ikke opbyggelig eller idylliserende. Det er kunst, som søger at vise det det hæslige. Dit kunstsyn er identisk med det, man havde i det 18. århundrede, nemlig at kunst skal gavne og fornøje.

Sohn: Det er jeg ikke enig i...

Hauge: Jamen, den modernistiske kunst giver jo ikke trivsel, den bliver du ulykkelig af!

Sohn: Nogle gør. Kunstens rolle har altid været at provokere og skabe fornyelse. Asger Jorn sagde: Kvalitativ kunst vokser ud af kvantitativ overflod. Samfundets rolle er derfor at skabe rammer for, at kunsten kan udvikle sig frit. Megen kunst dukker op og forsvinder igen, men noget hænger ved, og det, der hænger ved, er ofte det provokerende.

Hauge: Du har sådan en romantisk opfattelse af kunst. I dag tager vi alle provokationen for givet. Vi har lært lektien om, at kunst skal provokere. Borgerskabet går gladelig ind og lader sig provokere og drikker kaffe bagefter. Kunsten provokerer ikke længere. Selv avantgarden er blevet overtaget af turistindustrien. Man må erkende, at det modernistiske kunstbegreb er blevet erstattet af markedet. Du ser det i Dublin, hvor James Joyce udstilles på menukort, T-shirts, overalt. Han hadede Irland, Irland hadede ham. Han var forbudt, ingen læste ham, og det er der stadigvæk ingen, der gør, men nu er han blevet kulturindustri. Hvorfor ikke kalde tingene ved deres rette navn? Kunst er blevet til design og turisme og hører ikke længere hjemme i Kulturministeriet, men i Erhvervsministeriet.

Sohn: Enhver ny generation af kunstnere bliver provokeret af, at deres forgængere er blevet anerkendt. Hvis du tager filmen, så har f.eks. en Lars von Trier fornyet hele filmbranchen. Siden er de yngre instruktører slået ind på nye veje. Mainstream bliver konstant udfordret. Jeg glædes da, hver gang jeg hører en melodi af Beatles, men jeg husker udmærket dengang, de var unge og provokerende...

Hauge: Jamen, dengang var de ikke kunst. Det er de blevet. Dengang var Beatles dårlig smag, det var ikke noget, man hørte om i skolen. Nu er alting kunst. Tidligere havde kunststøtten det formål, at folk skulle have deres sjæle forstyrret. Beatles forstyrrer ingens sjæle!

Sohn: Nej, ikke i dag, men det gjorde de i sin tid. De kunstnere, der provokerer deres samtid, bliver siden en del af kulturen. Sådan går det altid.

Hauge: Du tænker jo ret uhistorisk: Sådan går det altid, siger du...

Sohn: Alternativet er jo, at man skal bestemme, hvad der er god kunst.

Hauge: Ja! Det må da også være en kulturpolitisk opgave. Hvordan skulle man ellers kunne støtte kunst?

Sohn: Staten skal ikke bestemme, hvad der er god og dårlig kunst.

Hauge: Det har den da gjort hidtil.

Sohn: Ikke hvis du tager f.eks. Kunstfonden...

Hauge: Den støtter da kun god kunst.

Sohn: Der sidder et fagudvalg og vurderer. Naturligvis foregår der en udvælgelse, men statens opgave er at skabe gode rammebetingelser, ikke at bestemme, hvad der er godt eller dårligt.

Hauge: Der må jo være nogle kvalitetskriterier.

Sohn: Jo, men det er folk med en faglig ballast, der sætter de kriterier. Det er derfor, vi har armslængde i forvaltningen.

Hauge: Vi taler immervæk om folk, der er udvalgt af staten, ikke?

Sohn: Nu skal vi huske på, at man godt kan blive en stor kunstner uden eksperternes anerkendelse.

Hauge: Min pointe er netop, at vores kunstbegreb har ændret sig kolossalt. Tidligere var det sådan, at dårlig kunst var markedets kunst, mens god kunst var den kunst, der ikke kunne klare sig på markedet. Den gode kunst blev så gjort til velfærdsstatens kunst. Man mente, at markedet producerede kvantitet. Derfor ville man støtte den kvalitative kunst via staten.

Sohn: Det er jeg enig i.

Hauge: Nej, det kan du ikke være, for du priser jo netop markedets kunst, trivsel og velvære...

Sohn: Der tager du fejl!

Hauge: Jamen, er kunststøtten sådan en slags fejebakke med hjælp til det, der ikke kan klare sig selv? →

BLÅ BOG

Ole Sohn (f. 1954), medl. af Folketinget for SF, kulturpolitisk ordfører, tidl. fmd. for DKP. Har udgivet flere historiske værker, bl.a. Fra Folketinget til celle 290 (1992) og Den højeste straf (1996). Desuden foredragsholder.

Ole Sohn på et foredrag i København, 2011.

“God kunst gør folk glade, og glade folk har det bedre med sig selv, og glade folk yder også mere. Derfor mener jeg, at god kunst fremmer folks trivsel og dermed også produktiviteten i samfundet.” – Ole Sohn

Ole Sohn på et foredrag i København, 2011.

BLÅ BOG

Hans Hauge (f. 1947), dr.phil., lektor v/Institut for Nordisk Sprog og Litteratur på Aarhus Universitet. Kommentator v/Jyllands-Posten. Har bl.a. udgivet Den litterære vending (1996) og Post-Danmark. Politik og æstetik hinsides det nationale (2003). Også foredragsholder.

Hans Hauge på et foredrag i København, 2011.

“Joyce hadede Irland, Irland hadede ham. Han var forbudt, ingen læste ham, og det er der stadigvæk ingen, der gør, men nu er han blevet kulturindustri.” – Hans Hauge

Sohn: Hele mit udgangspunkt for støtte til kunsten er, at kunsten har værdi i sig selv uanset markedet.

Hauge: Det er en æstetisk og modernistisk opfattelse. Før ville du have, at kunsten skulle være nyttig.

Sohn: Jeg siger ikke, at kunst skal være nyttig. Jeg siger, den er nyttig.

Hauge: Så er den ikke æstetisk.

Sohn: Man kan altid diskutere begreberne, men mit synspunkt er, at staten er nødt til at træde til, fordi hvis man overlader kunsten til markedet, så bliver det hele mainstream og turisme. Det er jo derfor, vi har oprettet og støtter biblioteker, så bogen kan komme ud til folket uden om markedet. Det er derfor, vi støtter museer og biografer osv.

Hauge: Er det ikke at støtte det, der ikke kan klare sig selv?

Sohn: Problemet er jo, at meget af det, som har fået støtte, alligevel ikke kan klare sig.

Ole Sohn på et foredrag i København, 2011.

Hauge: Der er da mange malerkunstnere, som sagtens kan klare sig. Hvis du tager musikken, så går det fint med markedets musik, rock og pop osv. Men kompositionsmusikken kan ikke overleve, for det har jo ikke noget publikum. Det er ellers den gode musik!

Sohn: Jeg mener ikke, man kan adskille tingene. Jeg synes, det er fint, at vi har succeser, der skovler penge ind i statskassen: Safri Duo, Aqua og Brødrene Olsen. Finansministeren burde være lykkelig. Det kulturpolitisk vigtige er, at vi støtter undergrunden, så nye talenter kan spire frem.

Hauge: Nu er jeg jo ikke politiker, men smagsdommer. Ole, du sagde før, at staten skal ikke dømme om god og dårlig kunst. Det er et opgør med smagsdommere.

Sohn: Jeg siger, at vi politikere ikke skal dømme.

Hauge: Netop!

Sohn: Jeg har ikke noget imod, at eksperter foretager faglige vurderinger. Det er det, de er der for.

Hauge: Vil det sige, at min dom er mere værd end din?

Sohn: Jeg mener simpelthen, at armslængdeprincippet skal respekteres, hvilket altid har været gældende i dansk kulturpolitik, indtil den nuværende regering kom til. Ministre og embedsmænd skal ikke blande sig i kunstfaglige vurderinger. De skal udstikke rammer.

Hauge: Du glemmer, at staten ikke er neutral. Velfærdsstaten bygger på en bestemt kunstopfattelse, nemlig den modernistiske. Modernismens pointe var akkurat, at rigtig kunst ikke kan klare sig på markedets præmisser. Markedet skulle holdes væk fra kunsten, hvorfor man da også var imod reklamer i tv, og i slutningen af 1950’erne mente eksempelvis Klaus Rifbjerg, at Danmarks Radio var vor tids pest, fordi de spillede Hvide Syrener. Kulturpolitikken skulle være et værn imod markedet.

Sohn: Det skal den da også være i dag.

Hauge: Javel. Jeg noterer blot, at modsætningen mellem finkultur og populærkultur er brudt sammen. Kunstbegrebet er sprængt. Det må give problemer for kulturpolitikken, at man faktisk ikke længere kan sige, hvad der er hvad. Hvis alt er kultur, hvis fodbold er kultur, hvis popmusik er kultur, så er det vel ét fedt. Skal en kulturminister møde op til Melodi Grand Prix? Der er sket et fantastisk skred, men man bruger stadig det samme kulturbegreb. Dine eksempler er jo også typisk modernistiske: Asger Jorn med flere. Du bruger en terminologi fra en anden verden. Og du er med til at gøre kunst til kultur.

Sohn: Jeg mener, du opstiller en kunstig modsætning. Min pointe er ret enkel: at vi som samfund skal gå ind og støtte hele vækstlaget. At alle børn skal have mulighed for at kunne komme på f.eks. musikskoler, billedkunstskoler eller dramaskoler. Jeg mener i det hele taget, at de musiske fag skal spille en større rolle også i folkeskolen, dels fordi det giver bedre mennesker, dels fordi det forbedrer indlæringen. Kunsten og kulturen kan altså bruges i andre sammenhænge. Statens kulturpolitik er nødvendig, fordi markedet ikke er en garanti for kvalitet. Ellers bliver resultatet Hjorten ved Skovsøen.

Hauge: Så har du også et kvalitativt kunstbegreb. Det, der kom-

mer fra markedet, det er dårligt – om det så er Tolkiens Ringenes Herre eller Harry Potter, begge dele noget, der ellers er for de mange, hvis ikke for folket. Du fastholder, hvad jeg kalder for kulturpolitikkens fejebakke. Man kan tage jazz som eksempel. Engang var jazz sådan noget bordelmusik, som ingen tog alvorligt. Det klarede sig fint, indtil der ikke var nogen, som gad høre på det. Hvad gjorde man så? Så blev det ophøjet til kunst. Så begyndte man at støtte det, så begyndte man at uddanne jazzmusikere, så skulle det holdes i live. Med denne tankegang gør man staten til et museum, ét stort Statens Museum for Kunst.

Sohn: Jazzen har da betydning.

Hauge: Den har ingen betydning længere.

Sohn: Jo, den har da. Alle musikretninger har betydning. Ikke fordi jeg holder af al slags musik. Men jazzen har betydning for komponister, musikere, som lader sig inspirere, så der opstår nye musikretninger. Denne synergi er meget værdifuld. Derfor mener jeg, at vi som samfund har en forpligtelse til at sikre, at der er rum for alle musikretninger.

Hauge: Du siger altså, at vi skal støtte alle retninger, al slags teater, al slags litteratur. Jeg går ud fra, det også indbefatter Jane Aamund?

Sohn: Samfundets styrke i dag er, at vi giver rum for kreativitet. Danmark kan ikke overleve i denne globaliserede verden, hvis vi gør som i 1950’erne. Uden kreativitet bliver vi et uland. Jo mere ligegyldigt, tv-mediet bliver, og jo mere ens, det hele bliver, jo vigtigere bliver andre former for modkultur.

Hauge: Det er i mine ører et ophøjet, idealistisk syn på kunsten, du lægger for dagen. Det er tæt på at være en kunstreligion. Du tror på kunsten, det gør jeg sådan set ikke. Har du nogen sinde været på kunstmuseum en onsdag formiddag? De er gabende tomme.

Sohn: Vil du så ikke fjerne støtten til dem?

Hauge: Nej, det siger jeg ikke. Jeg siger bare, at vi anvender et kunstbegreb, som ikke længe-re passer på den situation, vi står i. ■

Peter Schaufuss Balletten i Holstebro.

Af Marianne Strøm Hansen, Kulturministeriet
Foto: Henrik Stenberg

Peter Schaufuss Balletten i Holstebro.

BALLETTEN PÅ HEDEN

Holstebros centrum ligner på mange måder enhver anden provinsbys. Der er Synoptik, Matas og en større Superbrugsen. Men midt i det hele ligger der pludselig en ballet, hvor man fra tid til anden kan se dansere fra hele verden gå ind. Det er et syn, man ellers mest kender fra København. Kulturkontakten kiggede forbi i november umiddelbart efter at balletten havde fået et ekstra tilskud af staten.

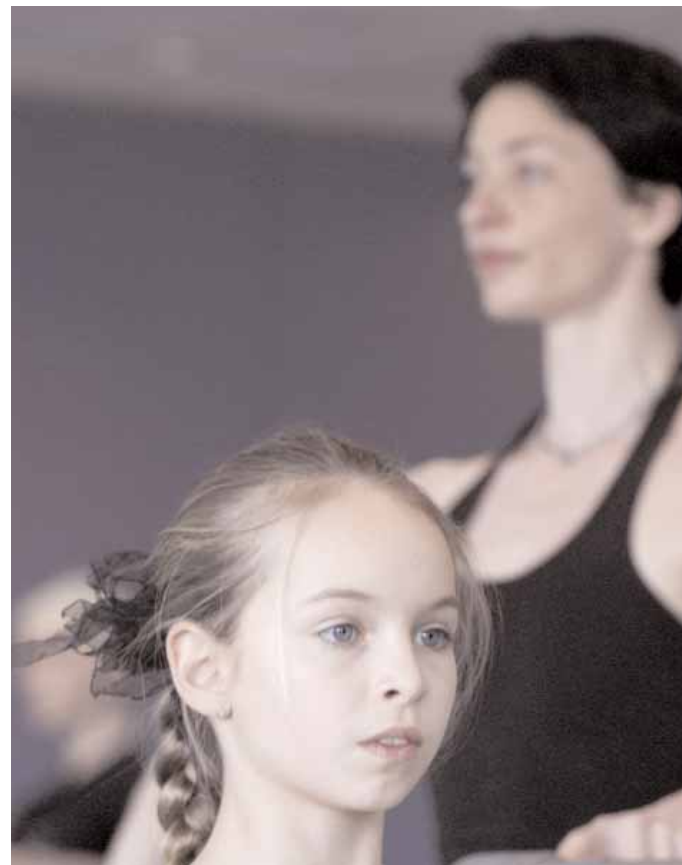
Peter Schaufuss Balletten i Holstebro.

Da Peter Schaufuss Balletten for første gang skulle spille i sin hjemby Holstebro, var huset fuldt. Over 1200 mennesker var mødt op, men kun fire af dem havde købt program før pausen. Det undrede og ærgrede Peter Schaufuss, der havde brug for alle indtægter. Efter pausen var der solgt 400 programmer. For som Peter Schaufuss siger, så skulle vestjyderne lige se, om det nu ”var noget”. Det må det have været, for siden har jyderne bakket stærkt op om deres balletkompagni, der nu på syvende år spiller på Holstebro Musikteater og turnerer landet rundt.

Idéen til balletten blev født, da Peter Schaufuss

var chef på det Kongelige Teater i 1995. Balletmesteren syntes, det var uretfærdigt, at det kun var børn fra København og omegn, der havde chancen for at danse. Det hørte Holstebro Kommune, og de tilbød hurtigt, at en jysk balletskole kunne etableres hos dem. Peter Schaufuss slog til, og siden er der etableret både et kompagni med 22 dansere og en afdeling af Det Kongelige Teaters balletskole i byen.

Lokale sponsorer og nye penge
Peter Schaufuss Balletten har status af egnsteater. Det betyder, at staten støtter med de samme midler som kommunen og amtet. Tilsammen giver parterne 5,7 mio. kr. Hertil kommer de private midler, balletten sponsoreres med fra lokale virksomheder. Endelig gav kulturminister Brian Mikkelsen i oktober i år balletten en særbevilling på i alt 14,6 mio. kr. fordelt over fire år. De penge skal, som det hedder i ministerens begrundelse, bruges til at sikre en videreudvikling af ballettens arbejde med at opbygge en dansetradition i provinsen og producere nyskabende balletforestillinger, der appellerer til et nyt og stort publikum. →

TRÆNING

Balletbørnene går i skole et par timer, før de træner første gang. Efter frokost er det tilbage i skolen, og om eftermiddagen danser de igen til klokken seks. Kompagniets dansere har klassisk træning hele formiddagen og øver så om eftermiddagen på nye forestillinger eller en af de 13 balletter, som de løbende opfører rundt i landet. Peter Schaufuss mål er at skabe to nye balletter hvert år.

På billedet til højre ses Michelle Kasnæs, som er yngste elev på Peter Schaufuss' balletskole, og Caroline Petter, som har danset i kompagniet siden etableringen i 1997.

DRENGENE BLIVER

Det Kongelige Teater og Peter Schaufuss Balletten samarbejder om ballettens folkeskole. Eleverne går i skole og træner sammen indtil femte klasse. Hvis de klarer de årlige prøver, kan de efter femte klasse vælge, om de vil flytte til Det Kongelige Teaters balletskole i København eller blive i Holstebro og træne hos Peter Schaufuss. Og her er der forskel på, hvad piger og drenge vil: "Generelt er det pigerne, der har lyst til at tage til

København, og drengene, der har lyst til at blive. Pigerne vil gerne danse i tylskørt på det flotte teater, mens drengene føler, den måde, vi laver forestillinger på, er mere attraktiv. Her skal de ikke pludselig have trikot og hvid makeup på, men kan danse i normalt tøj," siger Peter Schaufuss.

I øjeblikket har skolen 65 elever fordelt på 8 klassetrin.

LANDET RUNDT I 80 DAGE

Balletten er på turné 80 dage om året. De spiller på scener af alle størrelser. Fra gymnastiksalen i Ølgod til den store scene i Århus Musikhus. I 2005 skal de til Sydney og danse en forestilling om H.C. Andersen i anledning af digterens 200 år. Og året før har de indgået et samarbejde med Georg Jensen om en ballet over sølvmedens liv, der blandt andet skal danses i Japan.

Den dag, vi kigger forbi, øver kompagniet både på den ballet, Peter Schaufuss har skabt over prinsesse Dianas liv, og på de første trin af en ny ballet over Marlene Dietrich, Edith Piaf og Judy Garlands liv. På billedet til venstre ses Zara Deakin, der danser Diana, og Sean Ganley, der danser Prins Charles.

UDENLANDSKE DANSERE

Danserne i Peter Schaufuss Balletten kommer fra hele verden. Der er i øjeblikket ikke én dansk uddannet danser i kompagniet, og det skyldes ifølge Peter Schaufuss, at det er svært at få dansere uddannet på tilstrækkeligt højt niveau. De, der er, danser alle på Det Kongelige Teater. Det håber han vil ændre sig: "Det ville være dejligt at se de dansere, vi selv uddanner, på scenen. En af vores lærlinge har allerede medvirket i et par forestillinger. Han er trænet i Vestjylland og danser professionelt i Vestjylland. Det er første gang, det sker. Men kompagniet kommer aldrig til kun at bestå af dansere fra lokalområdet – det ville ødelægge den stil, vi nu har skabt," siger Peter Schaufuss.

Talent alene gør det ikke i kunstens verden. Der er i lige så høj grad brug for kreativ og juridisk rådgivning samt god markedsføring, hvis man skal gøre sig håb om at få succes. Det mener en **litterær agent**, en **moderne forlægger** og en **manager**, som Kulturkontakten har talt med.

KUNSTNERE MÅ GERNE TJENE PENGE

Af Andreas Fugl Thøgersen

Der findes muligvis forfattere, der besidder et talent, som til enhver tid vil bryde igennem alle forsvarsværker og forhindringer. Forfattere, der med Jack Keruacs ord brænder, brænder, brænder som romerske lys, og som sidder alene på et lønkammer og skriver på et gammelt hakkebræt, drevet af indre nødvendighed og guddommelige evner. Eller billedkunstnere, der hver dag sælger nye værker for millioner af kroner. Sempelthen fordi de er så gode.

Men for langt de fleste kunstnere er det at udtrykke sig forbundet med hårdt arbejde. At være talentfuld er sjældent nok. At slå igennem som kunstner og – ikke mindst – tjene penge på sin kunst, kræver hjælp.

“Relationen imellem en forfatter og et forlag er i Danmark traditionelt set feudal. Forfatteren kommer let til at opfatte det, at nogen vil udgive hans eller hendes værk, som løn nok i sig selv. Først senere kommer alle frustrationerne over, at der måske ikke er nok, der køber bogen, eller at den aftale, de har indgået, er for dårlig. Det vil vi gerne gøre op med. Når der skal indgås aftaler imellem forfattere og forlag, er der brug for at tilkalde ekspertise, som ser tingene fra begge sider”, siger Lars Ringhof, der i mange år var en hovedfigur i den danske forlagsbranche og i dag er litterær agent. Det vil sige et bindeled imellem pengene og kunsten.

Flere og bedre bøger

Sammen med Nanna Sølvsteen har Lars Ringhof siden 2001 drevet Ringhof og Sølvsteen Agentur, der hjælper forfattere med

spørgsmål om ophavsret. Det vil sige, at det formidler, forhandler og repræsenterer forfatteres rettigheder over for forlag og andre medievirksomheder i Danmark og udlandet. Ligesom det tilbyder at gennemgå kontrakter.

“Der er i mine øjne mere kulturpolitik i at give Benn Q. Holm mulighed for at leve af sin kunst, frem for at man lader 2-3 stor-sælgende forfattere betale hele gildet, når man bare skyder med spredeshagl og nægter at udvise dømmekraft som forlag.

Jakob Kvist, People’s Press

En forfatter, der er i stald hos Ringhof og Sølvsteen, får dog ikke kun hjælp i ophavsretlige spørgsmål. Han eller hun kan også få kreativ rådgivning og sparring, for agenturet tilbyder at vurdere manuskripter og idéoplæg og rådgive om, hvorvidt det enkelte manuskript er egnet til udgivelse. Agenturet vejleder også forfattere om, hvad der eventuelt kan gøres for at øge manuskriptets muligheder for udgivelse med succes, og det kan tage sig af al den administration, der er forbundet med forfattervirksomhed: henvendelser om foredrag eller tekstbidrag, forhandling af honorarer og lignende. Det betyder, at forfatterne kan koncentrere sig om at skrive i stedet for at drive virksomhed. Kort sagt: En kunstner, der er i

stald hos Ringhof og Sølvsteen, betaler for at “få hjælp til at tjene flere penge og udgive flere – og bedre – bøger”. En ordning, som blandt andre Hanne-Vibeke Holst, Elsebeth Egholm, Tom Buk-Swienty, Alberte Winding og Elisabeth Gjerluff Nielsen benytter sig af. Det koster dem ti til tyve procent af deres indtjening, som går til Agenturet.

Lars Ringhof peger på, at ingen anden industri har så lav en succesrate som kulturindustrien. Han siger, at 70-80 procent af de kulturelle investeringer ikke giver gevinst. På den ene side af hegnet står kulturlivets producenter – som forlag og filmselskaber – og på den anden side står kunstnerne. Producenterne har typisk en pessimistisk holdning, de ved godt, at det er svært at tjene investerede penge hjem, mens kunstnerne i sagens natur har en positiv holdning, fordi de tror på det værk, de har skabt. “Vi skal sikre, at de respektive forventninger er bedst muligt afbalanceret i aftalerne. Det betyder normalt, at producenten skal forhåndsinvestere mere i kunstnerens arbejde, hvilket vi mener, er til gavn for begge parter,” siger Lars Ringhof.

Having fun while doing it

Ringhof og Sølvsteen er ikke alene på kulturindustriens bane. Det, der i årevis har været almindeligt i udlandet, nemlig at agenter, managere og pr-folk tager sig af alle slags kunstnere, er i stigende grad ved at blive hverdag i Danmark. Det er virksomheden Art Management et eksempel på. Den blev stiftet i december 1999 af Ulrich Møller-Jørgensen, der i dag er direktør i

firmaet. Hans primære vision er “at skabe et univers, hvori de kulturelle og kommercielle kræfter forenes – and having fun while doing it”. “Vi vil gerne gøre op med skrønen om, at den bedste kunst skabes af folk, som er sultne. Jo flere kunstnere, der får hjælp af folk som os, jo flere kunstnere får vi, og jo sjovere bliver vores samfund,” siger Ulrich Møller-Jørgensen.

Art Management beskæftiger sig med salg, formidling, rådgivning og kulturelle sponsorater. Art Management har som erklæret mål at “fungere som bindeled imellem kulturlivet og erhvervslivet”, f.eks. ved at få private erhvervsvirksomheder til at indgå sponsoraftaler med kunstnere og kulturelle organisationer om konkrete projekter, såsom teater, udstillinger eller koncerter.

De kunstnere, der er i stald hos Art Management, er blandt andre skuespillerne Mads Mikkelsen, Lars Kaalund, Paprika Steen, Sidse Babett Knudsen og Sonja Richter. Og discjockeyer som Kenneth Bager og Katrine Ring.

Den hjælp, de får, handler især om karriereplanlægning, økonomistyring og rådgivning, når det gælder kontraktforhandling, jobformidling og pr-arbejde.

Det vil sige, at de får hjælp fra alt til at huske på, hvornår der skal betales skat af b-indtægter, til rådgivning om, hvorvidt det vil være godt eller skidt for deres karriere, hvis de siger ja til en bestemt rolle. Art Management plejer også deres kunder, f.eks. ved at sørge for, at de får træning og uddannelse i sprog eller dans. Også hos Art Management betaler kunstnerne for firmaets

service med en procentsats af deres indtjening.

“Vi tror på, at de mennesker, der tænker anderledes, skal have kreativ og praktisk hjælp, så de kan investere deres tid og energi i det, som de er bedst til, nemlig kunsten,” siger Ulrich Møller-Jørgensen.

Bedre end ecstasy

Også hos virksomheden ArtPeople vil man gerne af med “skrønen om den sultne kunstner”. ArtPeople ser sig selv som “Danmarks moderne kulturformidler”. Et sted, hvor grænser brydes ned, et forlag, som er mere end et forlag, fordi det udgiver både bøger, musik og videoer, og fordi dets selvopfattelse er anderledes end andre forlags. Et kunstnerhus, der blander genrer og tror på markedsføring.

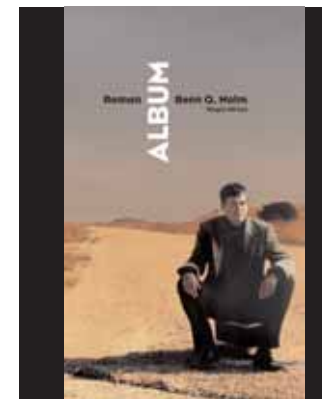
Ideen til ArtPeople opstod hos Jan Degner og Jakob Kvist i 2002. Jan Degner er tidligere direktør for Sony Music i Danmark, mens Jakob Kvist er journalist og forfatter.

“Der er brug for et opgør med den tankegang, der handler om, at det er forkert eller illegitimt at tjene penge på kunst. Det er det nemlig ikke. Der er heldigvis en stigende selvbevidsthed blandt kunstnerne. De tror på, at de kan noget, og stiller sig derfor ikke så ydmygt an længere,” siger Jakob Kvist, der i dag er kreativ direktør for forlaget People’s Press, en del af ArtPeople.

Jakob Kvist peger f.eks. på, hvordan Kim Larsen ofte er blevet “jantet for at tjene for mange penge” i stedet for at få ros for, at han tilsyneladende rammer en folkelighed, som gør, at mange gerne vil købe hans plader.

De gør det også. Søger hjælp hos kulturverdenens nye agenter, der står mellem markedet og kunstnerne, og som tilbyder rådgivning om alt fra jura til karriereplanlægning.

“Der er en berøringsangst i bogbranchen over for markedsføring. Det forstår jeg ikke, det handler vel om at få folk til at læse bøger,” siger Jakob Kvist. Han fortæller om, hvordan People’s Press fik kritik for i for høj grad at “sælge” forfatteren Benn Q. Holm i forbindelse med lanceringen af dennes seneste bog. Bogen fik mange rosede anmeldelser, men flere anmeldere beklagede sig over, at forfatterens kontrafej prydede forsiden, som var han en rockstjerne.

“Anmelderne kunne jo godt lide bogen, så de må vel være enige med os i, at den skal læses af så mange som muligt. Og skulle et foto af Benn Q. Holm få nogle 15-årige piger til for første gang i deres liv at købe en bog, er det kun godt. Det er da bedre, end at de køber ecstasy for pengene,” siger Jakob Kvist.

Færre mislykkede bøger

ArtPeoples udgangspunkt er, at “de kulturelle udtryksformer smelter sammen i de kommende år”. En tendens, som firmaet har tænkt sig at “opsøge, udvikle, formidle og markedsføre”. Det ses også på listen over kunstnere, der har udgivet bøger dvd'er eller cd'er her. En blandet flok, der blandt andre tæller komikeren Uffe Holm, Zirkus Nemo, musikeren Johnny Madsen, kokken Henrik Boserup og forfatterne Manu Sareen, Lene Kaaberbøl og William Gibson.

En af de ting, som ArtPeople gør anderledes, er, at de hovedsagelig opererer med såkaldte 50-50 kontrakter. Det vil sige, at forfatteren og forlaget deler bogens indtægter ligeligt, fratrukket de udgifter, som forlaget har

haft på udgivelsen. Det betyder ifølge Jakob Kvist, at både forlag og forfatter har et større incitament til at få skrevet og markedsført en bog, så den sælger godt. 50-50-kontrakterne har vakt en del diskussion, da de mest er en god forretning for forfattere, der sælger meget, og som typisk ville få en lavere procent af udbyttet på et mere almindeligt forlag. Der har blandt andet været rejst kritik af, at forlag som ArtPeople dermed kan skumme fløden af andre forlags langsigtede investeringer i forfatterskaber uden at deltage i den udvikling af unge forfattere, som en del af det overskud, bestsellerne tjener hjem, ellers bruges til. Til det siger Jakob Kvist:

“Der er i mine øjne mere kulturpolitik i at give Benn Q. Holm mulighed for at leve af sin kunst, frem for at man lader 2-3 stor-sælgende forfattere betale hele gildet, når man bare skyder med spredeshagl og nægter at udvise dømmekraft som forlag. Talentudvikling af yngre forfattere bør ikke være den enkelte kunstners byrde, men derimod statens og forlagenes, og realiteten i dag er jo, at bestsellerne i nok så høj grad finansierer et virvar af mislykkede bøger om stenslibning og slipsebinding.”

Både hos Ringhof og Sølvsteen, Art Management og ArtPeople er meldingen, at kunstnerne er glade for at få rådgivning og bedre markedsføring. Det skal de tre herrer naturligvis sige, kunne det indvendes. Omvendt bestemmer en forfatter, musiker eller anden kunstner selv, hvad han eller hun vil. Tilbage står, at kulturen anno 2003 også er en industri – med alt hvad det indebærer. ■

Danmark er nødt til skabe **spiluddannelser**, der går på tværs af forskellige fag, hvis vi skal gøre os bemærket på det internationale computerspilsmarked og tiltrække nye talenter. Det mener både spilbranchens udviklere og investorer.

TALENTER PÅ SPIL

For få år siden kunne én person skabe et helt computerspil med alt – lige fra design til markedsføring. Sådan er det ikke længere i dagens spilbranche. I USA eller Japan er det ikke usædvanligt, at udviklerhold på op til 200 personer med vidt forskellige specialer arbejder på ét spil.

Men selv om de danske spiludviklere endnu ikke kan konkurrere mod så store udviklingshold, kan vi i stedet vinde kampen om kvalitet. Derfor efterlyser den danske spilbranche målrettet talentudvikling gennem tværfaglige uddannelser: “Der er mange talenter i Danmark, men vi skal give dem bedre vækstbetingelser,” siger Janos Flösser, direktør for Danmarks største spiludvikler, IO Interactive. Samme opfordring giver investor Carsten Blom-Hanssen. Som teknologisk chef i Teknologisk Innovation har han bl.a. investeret i udvikling af flere danske computerspil: “Holdningen har hidtil været, at talentmassen er stor i Danmark, men det bliver den ikke ved med at være. Firmaer som Deadline Games og IO Interactive suger talenterne ud af markedet. Derfor er vi nødt til at uddanne flere folk. Gør vi det, er chancen desto større for at få store udenlandske spilstudier eller firmaer til at etablere en afdeling i Danmark,” siger Carsten Blom-Hanssen.

Autodidakte på skolebænken

Selv om danske spiludviklere som netop Deadline Games og IO Interactive i ny og næ tager autodidakte talenter under deres vinger, fordi ingen i den danske spilbranche i dag har råd til eksperimenter og dermed mulige kommercielle fiaskoer. Direktør for Deadline Games Chris Mottes hyrer og omskoler i stedet højtuddannede danskere eller importerer arbejdskraft

udefra. Næste år forventer Deadline Games således at hente omkring 30 nye medarbejdere fra udlandet.

“Folk skal være færdige, når de søger videre til spilbranchen. Vi har ikke ressourcerne til at give dem en 5-årig uddannelse. Problemet med de autodidakte er, at de rammer deres kvalitetsloft meget hurtigt, fordi de har ikke den teoretiske bund, som en uddannelse giver dem. De første 4-5 år kan de godt følge med, men derefter er det dem med uddannelse, der rykker,” siger Chris Mottes.

“Støtte til computerspil er at give det krykker... Hvis du skal give kulturstøtte til udvikling af et computerspil med et budget på så mange millioner kroner, så slår du bunden ud af kulturstøtten.”

Janos Flösser, direktør, IO Interactive

“Jeg har brug for kunsthåndværkere og ikke kunstnere, fordi de skal kunne arbejde sammen om at kreere et spil. Jeg har brug for folk med 3-5-årige uddannelser bag sig, fordi de spiludviklere, vi konkurrerer mod, er de dygtigste, flittigste og mest intelligente i hele verden.” Hos IO Interactive er omkring 20 procent af staben autodidakte: “Der sker en stor udvikling med de autodidakte efter 3 til 6 måneder hos os, fordi de ved, hvad de vil, og det gør dem utroligt motiverede. Men at gennemføre

Af Thomas Vigild

en videregående uddannelse kræver en anden motivation, og alt det, du lærer undervejs, vil give dig en kæmpe fordel på længere sigt,” siger direktør Janos Flösser.

Send dem i skole

For Janos Flösser er første trin i udviklingen af danske talenter til spilbranchen at få defineret, hvad den danske spilbranche kan og er – frem for at presse industrien ned i eksisterende undervisningsmodeller.

“Det er svært, fordi det er første gang, du har et medie, der i den grad integrerer forretningsmodeller, teknologi og kreativitet. Spilindustrien er meget tværfaglig og trækker på mange forskellige former for kreativitet,” siger Janos Flösser.

“Vi har i Danmark alt det, der skal til for at opbygge en spilindustri. Det, vi mangler, er en uddannelse med faste rammer og bevillinger. Men så snart det kommer på tale, bliver politikerne tavse. Der sidder 10-12 mand på IT Universitetet, folk, der har forsket i computerspil, så der er ingen undskyldning for ikke at indsamle deres viden,” tilføjer han.

Chris Mottes foreslår at udnytte de eksisterende uddannelser til at danne tværinstitutionelle uddannelsesforløb. F.eks. kunne man samle dataloger fra København, animatorer fra Viborg eller projektledere fra Aalborg og derpå lade dem arbejde sammen om konkrete spilprojekter – ligesom inden for den danske filmbranche.

“Et andet eksempel kunne være at uddanne sig til spildesigner ved først at studere film og generel medieanalyse 2-3 år på Film- og Medievidenskab og derefter specialisere sig i interaktiv underholdning og computerspil,” siger Chris Mottes, der har efterlyst uddannelsesmu-

ligheder i Danmark lige siden 1999. “Jeg tror, at der findes 40-50 relaterede universitetsuddannelser alene i Storbritannien mod nul i Danmark,” siger han.

Krykker til spillene

Løsningen kan ifølge investor Carsten Blom-Hanssen godt være todelte: “Man skal gøre to ting: først kigge på uddannelsesområdet og dernæst se på, om man kan indføre tilsvarende støtteordninger som inden for film. Men her kan staten godt glemme at lave en ordning, hvor man skal tjene penge på spillene. Målet skal være at støtte spil, der måske ikke har den store globale appel, men til gengæld opbygger talentmassen og spilindustrien herhjemme.”

Et eksempel på dette er adventurespillet

Blackout fra 1997, der gav Chris Mottes og Deadline Games gode erfaringer og var med til at organisere hele firmaets produktionsapparat. Men nogen økonomisk guldkalv var spillet langtfra: “Jeg har aldrig fået pengene hjem, og vi lider stadig under det tab. Vi elsker Blackout, men det er ikke det, mit hus er bygget på,” siger Chris Mottes. Deadlines levebrød er snarere mere kommercielle spil som Globetrotter-serien, mens de kommercielle succeser hos IO Interactive er spil som Hitman og senest Freedom Fighters. Sidstnævnte har taget to år og kostet over 25 millioner kroner at udvikle, og af netop den grund tror Janos Flösser ikke, at økonomisk støtte fra hverken staten eller EU er vejen frem:

“Kulturstøtte til computerspil er at give det krykker. Den slags støtte er godt til områder, som er vigtige, og som ikke har en chance for at overleve ellers. Den er bedre brugt på en komponist, forfatter eller en maler. Han kan male et billede på en uge eller en nat ene mand og skal have lidt maling og et lærred og forståelse for kunst, men den går ikke med computerspil. Hvis du skal give kulturstøtte til udvikling af et computerspil med et budget på så mange millioner kroner, så slår du bunden ud af kulturstøtten,” siger Janos Flösser. “Giv os i stedet bedre markedsbetingelser, mere uddannelse, solide eksportkreditgarantier og favorable låneordninger, så spiludviklerne kan få finansieret nye projekter”. ■

PINKFLOOR SATSER PÅ PIGERNE

Af Thomas Vigild

Camilla Lyngbo Hjort er et særsyn i en ellers udpræget mandsdomineret spilbranche. Med en kandidatgrad i moderne kultur og kulturformidling samt et smut forbi Danmarks Radio i rygsækken dannede hun og tre andre i december 2000 produktionsfirmaet Pinkfloor, hvis speciale er udvikling af interaktive produkter til teenagepiger. Seneste projekt fra Pinkfloor er PowerBabe – et tværmedialt brand, der i første omgang er et succesfuldt web-spil, men nu er også et tv-program, en roman og et konsolspil under udvikling.

Hvad er dit bedste råd til nye spiludviklere?

“Det gælder om at lave et spil, der skiller sig ud. Hvis du kommer med endnu et skydespil, er konkurrencen hård, selv om der jo er nogen herhjemme, der allerede har gjort det og gjort det godt. Vores tværmediale projekt retter sig mod en

anden del af markedet. Der har vi større chance for at slå igennem.”

Hvordan kan spilbranchen tiltrække flere kvinder som dig?

“Det er en hønen-og-ægget-situation. Så længe der ikke findes spil til piger, spiller de heller ikke, og derfor tænker de ikke på at lade sig uddanne inden for området. Hvis vores PowerBabe-univers bliver så stort, som jeg håber på, tror jeg, at det er den bedste måde at få piger til at tænke i de baner. Få dem til at tænke: Hvis det er sjovt at spille, så er det nok også sjovt at lave.”

Hvilken type spil tænder piger på?

“PowerBabe tager udgangspunkt i pigerens hverdag. Hvad sker der i skolegården? Spillet sætter de menneskelige relationer i centrum. Hvem bliver holdt udenfor, hvem er populære, hvem gemmer sig på pigetoiletet? Spillet handler

om alliancer og hierarkier, om hvem der team'er op med hvem, kliker og den slags girly ting. Der er tale om et helt andet univers end det, vi kender fra krigs- og skydespillene.”

Er det en god idé med uddannelser rettet mod spilbranchen?

“Det er klart nødvendigt for de spiludviklere, som er i Danmark nu, men man kan jo ikke uddanne folk til at få erhvervs erfaring. Det er svært at finde kvalificerede folk herhjemme med erfaring inden for spilbranchen, så vi overvejer af samme grund at lægge vores produktion til England – simpelthen fordi jeg dér kan vælge mellem flere udviklingsfirmaer, der har stor erfaring.” ■

Prøv PowerBabe-spillet på www.dr.dk/skum/powerbabe

DANS PÅ SCENEN

Fra at have været en gøgeunge i dansk teater er moderne dans nu kommet på den politiske dagsorden. Står det til det udvalg, der netop har afleveret deres rapport til kulturministeren, skal den fremover sidestilles med teater i loven og have fastere rammer. Koreograf Mikala Bjarnov Lage og Louise Frevert fra Dansk Folkeparti fortæller om udvalgets arbejde, som de begge har deltaget i.

Publikumsgrundlaget, støtten og dansens udvikling var et nogle af de emner, som et udvalg under Kulturministeriet var blevet bedt om at se på over sommeren. Det er første gang nogensinde, at den moderne dans var genstand for et ministerielt udvalgsarbejde, og målet var at give hele danseområdet et grundigt eftersyn. To af udvalgets medlemmer, koreograf Mikala Bjarnov Lage og folketingsmedlem Louise Frevert (DF), der selv er tidligere professionel danser, fortæller om resultaterne, der netop er udkommet som en rapport.

Synlighed

En af de væsentligste anbefa-

linger fra udvalget er, at den moderne dans skal skrives ind i teaterloven som en ligeværdig form for scenekunst. Det vil give dansen langt mere synlighed end tidligere, mener Mikala Bjarnov Lage, der siger: "Det vil give den moderne dans ret til at blande sig, og det betyder, at vi helt legalt kan sige, at dansen har samme status som alle andre kunstformer."

Rapporten anbefaler også at samle rækken af mindre institutioner og foreninger på danseområdet, Dansekantoret, Danserotation, Dans i Uddannelse og DansInformationsCentret, i det finanslovsstøttede Dansens Hus. Det begrundes Mikala Bjarnov Lage således: "Dansen bliver nødt til at have et organisatorisk centrum, der har så dybe rødder, at det ikke kan rrokkes. Og da Dansens Hus i forvejen er dansens knudepunkt, så er det det sted, vi har anbefalet som en stor samlet institution for dansen i Danmark."

Nye målgrupper

Dansen skal ikke kun gøres mere solid, den skal også komme ud til

flere dele af landet og nå nye målgrupper, mener udvalget. Rapporten anbefaler derfor en øget støtte til provinsens indkøb af danseforestillinger, konkret i form af en treårig bevilling til aktiviteter med børn og unge og til professionel undervisning af de 12-18-årige.

"Dansen skal finde sine interessesteder rundt omkring i landet. Den skal have flere holdepunkter – også geografisk," siger Mikala Bjarnov Lage, der suppleres af Louise Frevert.

"Vi skal have fat i mange andre målgrupper. Derfor skal vi også optimere den pædagogiske linje på Skolen for Moderne Dans. Ikke alle kan blive store solister, men hvis man i stedet har en pædagog i maven, så kan man få sig en uddannelse, der sætter én i stand til at undervise alle de børn, som vi på nuværende tidspunkt ikke får fat på."

Nødvendigt fokus

Fokusering på moderne dans kan synes paradoks, når fagudvalget for teater under Kunstrådet netop arbejder på at fjerne grænserne mellem de forskellige former for scenekunst. Men ifølge

Af Lone Nyhuus

arbejdsgruppen har det været nødvendigt med den snævre fokusering. "Før man overhovedet kan tale om samarbejde mellem kunstformerne eller tale om at fjerne skotterne mellem kunstformerne, bliver vi nødt til at lære danskerne at forstå kunstformen moderne dans, siger Mikala Bjarnov Lage. Hendes udtalelse suppleres af Louise Frevert, der siger:

"Den moderne dans har jo været en gøgeunge i teaterverdenen i mange år. Og derfor er det vigtigt, at vi definerer, hvad moderne dans er."

Hensigten med det har bl.a. været at afgrænse moderne dans i forhold til, hvad det ikke er. Således er moderne dans i rapportens øjne ikke dans forstået som samværsform, sportsgren, terapeutisk værktøj eller som kulturbærende foreteelse. Moderne dans er noget andet – og, hvis det står til arbejdsgruppen bag rapporten, altså også noget meget mere synlig fremover. Rapporten er afleveret til kulturministeren, der i den kommende tid skal tage stilling til anbefalingerne. ■

Læs rapporten på www.kum.dk

DANSEN KORT

Det var i slutningen af 70'erne og begyndelsen af 80'erne, at den moderne dans fik sin start i Danmark.

Med erfaringer og uddannelse fra dansens metropoler kom en lang række udenlandske dansekunstnere til landet. De blandede sig med de danske ballet- og jazzballetkunstnere, der havde nysgerrighed til noget andet end tåspids- og revyarbejde. Og lidt efter lidt begyndte et miljø for

moderne dans at vokse frem.

Med indvielsen af Dansens Hus i 1986 fik danserne i København opfyldt et længe næret ønske om et egentligt trænings- og produktionssted. Og i 1993, efter et langvarigt politisk benarbejde og lige så langvarige forhandlinger med henholdsvis Kulturministeriet og Københavns Kommune, blev der etableret den senere statsanerkendte Skolen for moderne dans og en scene for dansen i København, Dansescenen.

I Århus modsvares Dansescenen nu af GRAN – teater for dans.

I 1989 etablerede Københavns Universitet det halvandenårige universitetsprogram, Dansens Æstetik og Historie, som giver faglig tyngde til danse-administratorer, -skribenter og undervisere til de forsøgsordninger med dans i gymnasiet, som startede i 1994. Og i 2000 blev nettet under dansen yderligere styrket, da det landsdækkende netværk for undervisning af

børn og unge i skolesammenhæng, Dans i Uddannelse, blev dannet.

I juli 2003 nedsatte kulturminister Brian Mikkelsen en arbejdsgruppe, der skulle komme med forslag til styrkelse af rammerne for den moderne dans i Danmark. I perioden 18. august til 16. oktober holdt arbejdsgruppen seks møder. I november afleverede de rapporten Moderne dans i Danmark til kulturministeren. Læs rapporten på www.kum.dk

Kulturpolitisk kommentar af Jan Gintberg

Jeg bliver altid lidt nervøs, når jeg hører ordet kultur

Jeg bliver altid lidt nervøs, når jeg hører ordet kultur. Dette stærkt fornbare ord, der på de dårlige dage kan lægge sig om mig, som en dyne af manglende tilhørsforhold.

Jeg lever det urbane liv, men forstår det ikke helt – jeg er opvokset i en stærk rural kultur, men gad den ikke. Man ved, man kommer fra en lille by, når det er en dansker, der har pizzeriaet. Pizza med rødbeder, jamen så er det jo bare sådan! De blev kogt i mælk, men ingen sagde noget, vi vidste ikke bedre. Det er derude, hvor overskæg altid er på mode

...hvis ens overskæg var længere end købmandens kones hår, så fik man dividende i butikken, simpelthen.

Jeg tilbragte flere år i Landboungdom med typer, der refere-

rede til 8. klasse som: 'da jeg fik min uddannelse'... Hvis man nogensinde har trukket en anden bil ved at binde hvert ben på et par cowboybukser mellem kofangerne, så kvalificerer man sig glimrende til Landboungdom. Det var typer, der mindst én gang var kommet alvorligt til skade ved at sætte ild til deres egne prutter.

Det er en kultur, som ofte får en til at se tingene i enkle perspektiver! Jeg må stadig ha' reminiscenser af den kultur i mig – for når jeg f.eks. ser en hel forside med historien om det lykssaliggørende i et vandløbsbånd til hunde, så begynder jeg at smågræde og råber 'Storby Pis' til tilfældige forbipasserende!

Den moderne verden har en tendens til at give dyrene større

menneskelige egenskaber, end de fortjener. Der er kræfter, der arbejder på, at dyr skal have de samme basale rettigheder som mennesker, vel vidende, at det er rettigheder, som 90 procent af jordens mennesker aldrig får lov til at opleve!

Jeg siger ikke, at dyrs forhold ikke kan blive meget bedre – men folk er efterhånden mere interesserede i hønseens barndom end i deres egne ungers. Der er høns i dag, som har bedre plads end københavnske vuggestuebørn. Vi går pænt udenom en tigger, mens æg kraftedeme skal behandles så høfligt, at man får dårlig samvittighed over bare at slå dem ud på en pande!

Hvis kultur er tilhørsforhold, er jeg så blevet væk fra min gruppe?

BLÅ BOG

Jan Gintberg (f. 1963), komiker, landbrugsuddannet, grønt bevis fra Kalø Landbrugsskole, halv uddannelse fra Landbohøjskolen. Blev kendt som del af Casper Christensens Tæskehold på P3 med den ugentlige tale til nationen. Senere vært i sine egne TV-talkshows, for tiden "Gintberg - var det det?" på DR 2.

DE SOM HAR SKAL GIVES

Af Jakob Levinsen

BLÅ BOG

Jakob Levinsen, f. 1960, cand.mag. Redaktionschef for kulturhistorie på forlaget Lindhardt og Ringhof. Tidl. kulturskribent ved Weekendavisen og Berlingske Tidende, hvor han også var kulturredaktør. Han har udgivet flere bøger, bl.a. om J.R.R. Tolkien.

Som sin tids mest berømte forfatter i verden fik Ernest Hemingway ofte henvendelser fra unge skribentspire, der var i tvivl om, hvorvidt de skulle satse på en karriere som forfatter. Hans standardsvar var, at hvis de overhovedet var i tvivl, skulle de lade være.

Der kan siges, og bliver sagt, mange ord om kunstnerisk talentpleje. Men det kan ikke siges meget klarere. Hvis selve behovet for at udtrykke sig kunstnerisk ikke er til stede, kan ikke selv nok så megen efterfølgende pleje og hård træning rette op på det manglende.

Heller ikke selv om den kunstneriske udtryksvilje som sådan kun er den ene side af talentet. Den anden side udtrykkes bedst i den klassiske vittighed om turisten i New York, der spørger en indfødt, hvordan man kommer til Carnegie Hall, og får svaret: Practice man, practice! Talent, og udfoldelse af det, er også hårdt arbejde.

Det er, hvad man gør det til. Spørgsmålet er bare hvor og hvordan. Men her tykner plottet, som de siger i angelsaksiske spændingsromaner.

Nok kommer kunst rent sprogligt af at kunne. Men i sidste ende har det nok så meget at gøre med at måtte. Og det uanset om man er, eksempelvis, Det Kongelige Teaters nuværende operachef Kasper Holten, der efter eget udsagn besluttede sig for at blive operainstruktør i en alder af ni, Jokeren, der fra en tidlig alder har villet være rapper og lige netop det – eller i sin tid teenageren Lars von Trier på vej ud langs Mølleåen med et småfilmkamera.

Derudover kommer kunst af at ville. Helt præcis: af at ville noget selv, noget mere end det og dem, der allerede findes, at ville gøre en forskel. Allerede omkring

1990 kunne de undrende tv-seere se den dengang alt andet end folkekære von Trier erklære på TV 2 i ekstremt close-up, at den eneste fulgyldige grund til at instruere en film er at ville skabe et mesterværk, og Jokerens netop udsendte soloalbum hedder ikke for ingenting Alpha Han.

Det er i øvrigt værd at bemærke sig, at von Trier er den eneste af de ovennævnte førerhanner inden for deres respektive kunstformer, der har en formel uddannelse. De andre har ikke det, der ligner, inden for deres fag eller i øvrigt. Det har de til fælles med så mange andre af tidens mest nyskabende kunstnere inden for såvel moderne som mere traditionel kultur.

Det er så at sige det konstruktive spejlbillede af Hemingways henstilling om at lade være, hvis man er i tvivl. Hvis man ikke er tvivl, kan man heller ikke lade være. Stort, man kunne også kalde det eksistentielt talent, skal med tiden nok finde både sig selv og i et eller andet omfang sit publikum.

Selvfølgelig kan dette udgangspunkt anholdes for at være olympisk, arrogant, slumromantisk og meget andet kulturpolitisk ukorrekt. Ikke mindst i martyren Carl Th. Dreyers fædreland, hvor afstanden mellem det nationale ikon Grundtvigs folkelighedsideologi, de senere års mange luftige formidlingsprojekter og den kommercielle kulturindustri fokus på laveste fællesnævner ofte er faretruende kort. Men det rammer direkte ind i selve spørgsmålet om kunstnerisk nødvendighed og videre til spørgsmålet om, hvad man – altså ud over kunstneren selv – stiller op med den.

Herhjemme har vi eksempelvis igennem de sidste mange årtier haft fem musikonservatorier, der i alt væsentligt er helliget klassisk musik, foruden at landet

tilbage i midten af 1970'erne under mange fanfarer fik vedtaget verdens første egentlige musiklov. I den samme periode er klassisk musik ud over opera med ganske få undtagelser forsvundet så godt som helt fra radaren i den generelle kulturelle offentlighed. I hvert fald hvad angår at fremstå som meget andet og mere end kjoleklædt orkesterkliché og nuttede violinpiger – og reelt uden én eneste yngre komponist eller klassisk musiker, der hvad status som kunstnerisk fornyer og/eller publikumsmæssigt hit kommer bare i nærheden af tidens tilbudte filminstruktører og skuespillere, som i antal ellers kun udgør en brøkdel af musikerne.

Hvormed også være sagt, at man ikke kommer uden om at tænke elitært, selektivt og prioriteret. Tværtimod. Når vi taler talentpleje, er der ikke grund til andet.

Det er ikke, fordi eliten og bredden udeluker hinanden. Det gør de heller ikke i sportens verden, der jo ellers i helt anderledes grad end det meste af kultur- og undervisningslivet har tradition og forståelse for, at fremadrettet elitedyrkelse er indlysende nødvendig. Men det er to væsensforskellige ting, om man arbejder med en ugentlig gang gemtlig kopimusik eller indendørs fodbold med bodegaverne – eller med at toptune en vindernatur til også at vinde i praksis.

Derfor kan man da godt prioritere det højt at skabe behagelige rammer for bredden, for de store kunstneriske fødekæder og for fritidslivet. Betamenneskerne skal da også have

det godt. De langtidsholdbare, ekstraordinære talenter kan bare ikke bruge det til ret meget.

Det, de har brug for, er mere end noget andet tid, træning og arbejdsro, og masser af det. Det er derfor, systemet med Statens Kunstfonds tidsbegrænsede arbejdslegater i sit udgangspunkt er så rigtigt, navnlig hvis dens bagmænd i øvrigt vil tage mod til sig og stramme op, så målet i denne sammenhæng entydigt bliver at støtte talenternes udvikling frem for breddens vedervælgelse. Det sidste har man jo både undervisnings- og socialektoren til.

Man kan med et ellers udskældt firserudtryk kalde det Matthæus-syndromet. At, som det siges hos evangelisten, de, som har, skal gives, og de skal have overflod, mens at de, som lidet har, fra dem skal selv det lidt tages, som de har. Begge dele er i kunstpolitisk henseende indlysende rigtige.

Dels så de indlysende, individuelle talenter alt efter situation og ønsker får optimale udviklings- og udfoldelsesmuligheder. Dels så man kommer ud over en perspektivløs smøren smørret lige tyndt og pseudodemokratisk ud over alle og enhver, hvad i sidste ende ingen kan være tjent med, heller ikke hvad angår kunstigt opretholdte illusioner om at kunne leve mere som kunstner, end talentet kan bære. Nogle af de lykkeligste kunstnere, jeg kender, er faktisk fremragende amatør-musikere, der på et tidligt tidspunkt blot har besluttet sig for et andet leverbød, mens

“Man kan med et ellers udskældt firserudtryk kalde det Matthæus-syndromet. At, som det siges hos evangelisten, de, som har, skal gives, og de skal have overflod, mens at de, som lidet har, fra dem skal selv det lidt tages, som de har. Begge dele er i kunstpolitisk henseende indlysende rigtige.”

FOTO: MORTEN JUHL/SCANPIX

TO MILLIONER TIL MUSIKFREMSTØD

En af de større danske musikfremstød på den internationale scene - Discover Denmark! - modtager to mio. kr. via Kulturministeriets musikhandlingsplan, der skal give dansk musik bedre vilkår. Discover Denmark! er en eksportkampagne for dansk musik, der bliver indledt, når Danmark er vært ved åbningen af musikmessen MIDEM i Cannes 25. - 29. januar 2004.

Værtskabet er en oplagt mulighed for at profilere dansk pop- og rockmusik. Kashmir, Kira and the Kindred Spirits, Mew, NU, Outlandish, Safri Duo, Swan Lee og Tim Christensen skal repræsentere Danmark ved åbningen.

Derudover vil danske dj's som FILUR, Artificial Funk og Kenneth Bager spille en stor rolle på loungescenen, hvor også Pernille Rosendahl fra Swan Lee og Nellie Ettison vil gæste som dj's.

NYT RIGSARKIV I KØBENHAVN

Der skal bygges fælles magasiner til Rigsarkivet og Landsarkivet for Sjælland langs Kalvebod Brygge - fem minutter fra Hovedbanen, Folketinget, Det Kongelige Bibliotek og Rigsarkivets nuværende lokaler i Rigsdagsgården. Det foreslår regeringen. Arealet rummer i dag den tidligere Godsbanegård for DSB.

Forslaget rummer også mulighed for, at Rigsarkivet og Landsarkivet for Sjælland fremover kan samles med fælles publikumsfaciliteter, administration osv. på en beliggenhed centralt i København. Med forslaget bliver Rigsarkivets og Landsarkivets for Sjællands behov sikret frem til 2030, og Det Kongelige Biblioteks magasinproblemer løses frem til 2015-2018.

For at løse magasinproblemerne i Jylland foreslår regeringen, at der afsættes 60

mio. kr. til at bygge et fælles magasin for Erhvervsarkivet og Statsbiblioteket i Århus. Herved løses de to institutioners magasinbehov frem til ca. 2020. Regeringen opretter en arbejdsgruppe, der skal belyse, hvordan Nationalmuseets magasinproblemer kan løses langsigtet. Arbejdsgruppen skal afslutte sit arbejde inden sommeren 2004.

POLITISK AFTALE OM ELITEIDRÆTTEN

Kulturminister Brian Mikkelsen kunne 18. november melde om politisk opbakning til sit forslag om den fremtidige lovgivning for eliteidrætten. Hovedpunkterne i aftalen er, at Team Danmark videreføres som selvejende institution, og at der nedsættes en bestyrelse på 8 medlemmer som øverste myndighed, hvor Danmarks Idræts-Forbund udpeger 4 og kulturministeren de resterende 4, herunder formanden. Derudover præciseres Team Danmarks fremtidige målsætninger gennem en ændret formålsparagraf.

Formålet med lovforslaget er bl.a. at skabe et klarere samarbejde med Danmarks Idræts-Forbund, en klarere styringsrelation i forhold til Kulturministeriet og en enklere beslutningsstruktur, så ressourcerne kan bruges til at optimere forholdene for de danske eliteidrætsudøvere. Præsentationer og oversigter kan hentes på www.kum.dk. Se under kulturområdet idræt.

MODERNE DANS SKAL STYRKES

Den moderne dans skal styrkes med en indsats, der retter sig mod alle led af dansens fødekæde, dvs. uddannelse, produktionsforhold såvel som formidling af den moderne dans. Det er hovedkonklusionen i en rapport om den moderne dans i Danmark. Anbefalingen er, at Dansens Hus i fremtiden skal være en ny slagkraftig dan-

seinstitution, der skal samle trådene på dansens område. Derudover anbefales en række forskellige tiltag, der skal styrke interessen for den moderne dans i hele landet.

Rapporten indeholder dels en række anbefalinger til prioritering af en pulje til moderne dans på samlet 20 mio. kr. i 2003-2006, dels en række visioner om, hvordan den moderne dans skal udvikle sig på lidt længere sigt.

Du kan hente rapporten på <http://www.kum.dk/sw7599.asp>.

OBLIGATORISK DOPING-TEST AF BOKSERE

Det skal være obligatorisk for alle bokkere - også professionelle - at underkaste sig en uafhængig og gennemskuelig dopingkontrol gennemført af Anti Doping Danmark. Dopingkontrollen skal være et vilkår for at kunne stille op til boksekampe i Danmark. I samarbejde med justitsministeren vil kulturminister Brian Mikkelsen sikre en skærpelse af reglerne i boksecirkulæret. Målet er at fjerne enhver mistanke om, at professionelle bokkere bruger doping. I dag er det kun amatørbokkere, som har indordnet sig under de internationale dopingregler.

NY FAGFORDELING PÅ MUSIKKONSERVATORIERNE

Kulturminister Brian Mikkelsen præsenterede 11. november den endelige fagfordeling på konservatorierne. Fagfordelingen har virkning for de studerende, der optages fra undervisningsåret 2004/2005.

I den nye fagfordeling gennemføres bl.a. følgende ændringer:

- Antallet af orkesterpædagoger skal fordobles
- Musiker- og musikpædagoguddannelsen med guitar og klaver udbydes under samme tag i København, Århus og

Kulturkontakten giver i hvert nummer en kort status på en række af de projekter, ministeriet arbejder med: Hvad er der sket, og hvad vil der ske i den kommende tid.

- Odense
- Musikteori og musikhistorie udbydes på Nordjysk Musikkonservatorium med henblik på det fremtidige samarbejde med Aalborg Universitet i Musikkens Hus.

Fagfordelingen skal bl.a. ses i lyset af kulturministerens ønske om at styrke den musikalske fødekæde igennem en forøgelse af antallet af studerende på de musikpædagogiske uddannelser og sikre, at de enkelte konservatorier får en mere tydelig faglig profil. Se den endelige fagfordeling på kandidatniveau på www.kum.dk. Se under kulturområdet uddannelser.

AUTOMATISK STATSTILSKUD TIL LOKALRADIO AFSKAFFES

Kulturminister Brian Mikkelsen har sendt en bekendtgørelse i høring, der afskaffer det automatiske statstilskud til lokalradioer og lokal-tv-stationer. Det vil blandt andet ramme den nynazistiske Radio Oasen fra Greve. Ifølge forslaget skal tilskud til lokale radio- og tv-stationer kun gives på basis af en konkret vurdering i det lokale radio- og fjernsynsnævn. Og den vurdering skal efterfølgende behandles i Radio- og tv-nævnet. De nye regler forventes at kunne træde i kraft den 1. januar 2004. Læs udkastet og andet høringsmateriale på www.kum.dk. Se under kulturområdet radio/tv.

BØRN, UNGE OG COMPUTERSPILE

Medierådet for Børn og Unge offentliggjorde i november en undersøgelse af børn og unges brug af computerspil. Undersøgelsen peger på, at computerspil er et nyt og positivt element i børns legeskultur. Nogle børn og unge benytter dog spillene i en sådan grad, at de risikerer at udvikle en form for afhængighed. En afhængighed, der kan have betydning for deres sociale

liv. Undersøgelsen peger også på, at visse spil kan virke skræmmende på især mindre børn. Medierådet opfordrer til, at danske spildistributører tilslutter sig den fælleseuropæiske mærkning af computerspil - den såkaldte PEGI-ordning. I begyndelsen af det nye år vil Kulturministeriet afholde en konference om børn, unge og computerspil. Undersøgelsen kan hentes på Medierådet for Børn og Unges hjemmeside, www.medieraadet.dk.

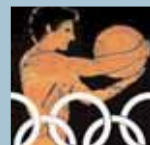
KULTURPOLITISK REDEGØRELSE PÅ VEJ

Kulturminister Brian Mikkelsen forventer at offentliggøre en kulturpolitisk redegørelse først i det nye år. Redegørelsen skal understikke samlede retningslinjer for de næste tre års kulturpolitik. Derudover skal den lægge op til en moderne kulturpolitik, der skaber samarbejde og nye partnerskaber snarere end nye institutioner.

FRADRAGSRET FOR DONATIONER

Kulturministeriet samarbejder med Skatteministeriet om et lovforslag, der skal give virksomheder fradragsret for donationer til kulturinstitutioner. Lovforslaget ventes fremsat for Folketinget i begyndelsen af 2004.

REVIDERING AF ELITEIDRÆTSLOVEN

Eliteidrætsloven skal revideres. Kulturministeren nedsatte en arbejdsgruppe, der skulle komme med forslag til forbedringer af den nuværende lov og struktur. Arbejdsgruppen havde amtsborgmester Carl Holst som formand og bestod af repræsentanter

fra de relevante idrætsorganisationer og fra de aktive idrætsudøvere. Udvalget afgav rapporten Dansk eliteidræt - udvikling og fremtidsperspektiver i september, og et forslag til en ny eliteidrætslov forventes fremsat i januar 2004.

NY TEATERLOV UDSKUDT

Kulturminister Brian Mikkelsen har besluttet at udskyde forhandlingerne om en revision af teaterloven til næste år. Det sker, fordi Hovedstadens Udviklingsråd er ved at lave en analyse af hovedstadens teaterudbud. På baggrund af den analyse vil HUR tage stilling til, hvorvidt man vil fastholde sit fremsatte forslag til en ny struktur for Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab, eller om man vil udarbejde et nyt forslag.

Når HUR's beslutning foreligger, vil Brian Mikkelsen genoptage forhandlingerne med de kulturpolitiske ordførere om en ændring af teaterloven.

KULTURPENGE TIL SØNDERJYLLAND OG FYN

Kulturprojekter på Fyn og i Sønderjylland har tilsammen fået 4.380.000 kr. fra Kulturministeriets provinspulje. Det er fjerde gang, der uddeles midler fra puljen til kulturprojekter i provinsen.

De godt 4 mio. kr. fordeler sig på følgende projekter:

- Reformationsspil i Haderslev Domkirke
- Koncertsal i Sønderborg
- Historiske sønderjyske industrianlæg
- Fødekæden til den klassiske musik
- Opera på Bramstrup Gods
- Faaborg Billedkunstfestival 2004
- Museet for fotokunst

Læs mere om projekterne på www.kum.dk

SPØRGSMÅL TIL KULTURMINISTEREN

Her kan du stille spørgsmål til kulturministeren. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16.

Kulturminister Brian Mikkelsen svarer jævnligt på spørgsmål fra Folketingets Kulturudvalg, Folketingets menige medlemmer (de såkaldte §20-spørgsmål) og fra borgere, der stiller spørgsmål via hjemmesiden. Læs mere på www.kum.dk og i ministeriets elektroniske nyhedsbrev hver anden mandag.

Her kan du stille spørgsmål til kulturministeren. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16.

Spørgsmål fra Ole Sohn og Aage Frandsen (SF) om bogpriser: "Hvad kan ministeren oplyse om regeringens holdning til bogens og bogbranchens situation i lyset af rapporten fra "Udvalget vedrørende det danske bogmarked" samt Konkurrencestyrelsens ønske om yderligere liberalisering?"

Svar: “Jeg tror ikke, at vi her i Folketinget er uenige i, at bogen både er en vare og et kulturgode. Som vare indgår den på et marked, som kulturgode er den et medium for oplevelse, oplysning, dannelse og uddannelse og ikke mindst væsentlig for bevarelsen og udviklingen af det danske sprog (...) Som konservativ kulturminister er det min holdning, at vi både skal søge balance mellem og i bedste fald en synergi mellem det kulturpolitiske og det konkurrencepolitiske hensyn. Det centrale spørgsmål for mig er således, hvordan og med hvilke midler vi forsøger at sikre bogen på et marked, hvor der er konkurrence (...) En stort set enig branche – fra forfattere over forlag til boghandlere – bækker op om den nuværende delvist liberaliserede ordning, mens konkurrencemyndighederne har advokeret for en yderligere liberalisering af prisdannelsen (...) Det er regeringens holdning, at den nuværende dispensation fra konkurrencelovgivningen udgør en liberalisering, der indtil videre har vist sig bæredygtig kommercielt og kulturpolitisk. Denne dispensation bør forlænges i 2 år, så vi kan få et bedre overblik over virkningerne af den nuværende liberalisering (...).”

Svar: “Kulturministeriet blev i oktober 2002 kontaktet af GITIS Scandinavia med anmodning om godkendelse af skuespilleruddannelsen. Af Kulturministeriets brev af 28. oktober 2002 (...) fremgår, at der på grund af beskæftigelsessituationen for skuespillere ikke er behov for flere skuespilleruddannelser i Danmark. Beskæftigelsessituationen for uddannede skuespillere har ikke forbedret sig efterfølgende. Det er derfor fortsat min vurdering, at der ikke er behov for yderligere godkendte uddannelser på skuespillerområdet (...).”

Svar: “Målsætningerne i flerårsaftalen for Kulturministeriets uddannelser for perioden 2003 til 2006 er indarbejdet i Kulturministeriets resultatkontrakter med uddannelsesinstitutionerne. Udmøntningerne af flerårsaftalens målsætninger og det konkrete indhold i kontrakterne er løbende blevet drøftet i de respektive skoleråd, hvor både studerende og lærere er repræsenteret. Det gælder også spørgsmålet om fagfordeling, der følger af flerårsaftalens målsætning om at sikre geografisk spredning og mere specialiserede faglige miljøer. Kulturministeriet har i den sammenhæng også været i dialog med de berørte studerende.”

Svar: “Museumslovens bestemmelser om finansiering af arkæologiske undersøgelser gør ikke forskel på private og staten. Loven angiver klart, hvornår private kan risikere at pådrage sig udgifter til en arkæologisk undersøgelse, og hvilke arkæologiske undersøgelser der skal betales af staten. Loven giver bygherrer og anlægsansvarlige mulighed for, inden jordarbejdet iværksættes, at indhente en udtalelse hos det lokale museum om risikoen for at ødelægge væsentlige fortidsminder ved det planlagte jordarbejde. Hvis det viser sig, at risikoen er til stede, har bygherren/den anlægsansvarlige en mulighed for at revurdere sit projekt og derved mindske eller undgå udgiften til en arkæologisk undersøgelse.”

Svar: “Det er tilfældigt, at de årlige omkostninger pr. elev for de to institutioner er sammenfaldende i 2002 (...) Gennemsnitstallene dækker over store variationer (...). For Statens Teaterskoles vedkommende varierer det årlige omkostningsniveau pr. aktiv studerende (...) således fra 341.000 kr. på uddannelsen til instruktør (op til 3 studerende pr. årgang) til 73.700 kr. på uddannelsen til danser (op til 20 studerende pr. årgang) (...) Ligeledes er der stor forskel på de årlige omkostninger pr. aktiv studerende (...) ved de forskellige uddannelser på Filmskolen. Uddannelsen til animationsinstruktør er den dyreste med 230.000 kr. (6 studerende pr. årgang) mod 125.000 kr. på manuskriptforfatterlinjen (8 studerende pr. årgang). Hertil skal lægges udgifter til teknisk udstyr, som er på gennemsnitligt 28.000 kr. pr. elev (...). En sammenligning af omkostningsniveauerne på basis af gennemsnitsomkostningerne er derfor vanskelig (...).

Spørgsmål fra Louise Frevert (DF) om de årlige udgifter til Statens Teaterskole og Den Danske Filmskole: “Kan ministeren forklare, hvorfor de årlige omkostninger pr. elev på Statens Teater-skole og Den Danske Filmskole ikke adskiller sig fra hinanden?”

Spørgsmål fra Naser Khader (RV) om det videre forløb for aftalen om de kunstneriske uddannelser: “Hvem har ansvaret for det videre forløb vedrørende udmøntningen af aftalen for de kunstneriske uddannelser for 2003-2006, og hvordan vil den ansvarlige myndighed forholde sig til de indvendinger, der er fremført mod processen bl.a. fra studerende og lærere?”

Spørgsmål fra René Skau Björnsson (S) om støtte til skuespilleruddannelse: “Hvad er årsagen til, at ministeren ikke ønsker at godkende skuespilleruddannelsen ved GITIS Scandinavia, Århus?”

“VIDSTE DU...”

Her kan du stille spørgsmål til kulturministeren. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16.

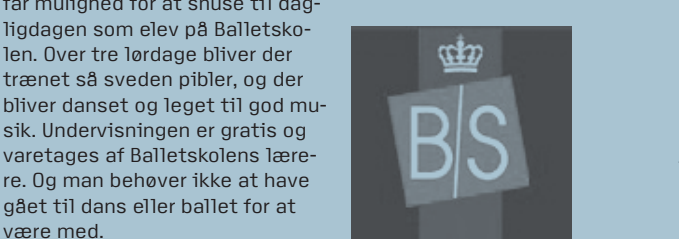
Vanen tro fortæller vi her om nogle af de nye initiativer, som institutioner på ministeriets område har sat i gang. Det sker i samspil med hjemmesiden, hvor vi under underskriften “Vidste du...” løbende fortæller om de forskellige initiativer, som institutionerne beder os skrive om. Kulturkontakten bringer et udpluk fra siden.

Her kan du stille spørgsmål til kulturministeren. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16.

SEJE DRENGE SØGES – DET KGL. TEATERS BALLETSKOLE

Til vinter fortsætter Det Kgl. Teaters succes med Balletgartneriet, hvor seje drenge mellem 6 og 9 år får mulighed for at snuse til dagligdagen som elev på Balletskolen. Over tre lørdage bliver der trænet så sveden pibler, og der bliver danset og leget til god musik. Undervisningen er gratis og varetages af Balletskolens lærere. Og man behøver ikke at have gået til dans eller ballet for at være med.

Hvor? Indgang fra Heibergsgade 7, 1017 København K. Hvornår? Tre lørdage den 31. januar og 7. og 28. februar fra kl. 9.30.

Hvordan? For tilmelding ring på tlf. 33 69 65 73 eller mail på balletskole@kgl-teater.dk.

FILM-X FYLDER ET ÅR – DET DANSKE FILMINSTITUT

Det interaktive filmstudie i Cinemateket er blevet lidt af en succes. Skoleelever og lærere, familier og fødselsdagsbørn har med

stor iver kastet sig ud i kunsten at lave film i Det Danske Filminstituts filmstudie, FILM-X. Den 13. november rundede FILM-X 1 år, og siden åbningen sidste år har der været i alt 9.750 besøgende. Det Danske Filminstitut forventer et samlet besøgstal for FILM-X i 2003 på godt 10.000. Den store efterspørgsel på skolebesøg og lærerkurser i FILM-X vidner om et stort ønske og behov i skoleverdenen for at beskæftige sig med film – også i praksis.

Yderligere oplysninger: Det Danske Filminstitut Anne Bertram, anneb@dfi.dk, 3374 3670, www.film-x.dk.

KVALITETSVRUDERING AF NETBIBLIOTEKERNE – BIBLIOTEKS-STYRELSEN

Med en kvalitetsvejledning vil Biblioteksstyrelsen sætte fokus på kvaliteten af indholdet af de nye medier. Målet er et redskab, der kan bruges af Biblioteksstyrelsen og bibliotekerne til at evaluere og sætte udviklingsmål for kvaliteten af bibliotekernes services på nettet. En kvalitetsvejledning vil derfor både etablere en fælles forståelse af kvalitet og bedre muligheder for at vurdere kvaliteten af bibliotekernes opgavevaretagelse på internettet.

Baggrunden er, at de nye digitale teknologier har skabt nye måder at kommunikere på i forholdet mellem offentlige institutioner og borgerne. Bibliotek.dk er et eksempel på en af de nye nationale internetbaserede biblioteks-services.

OPLEV ODENSE OG AALBORG DIGITALT – DANSK ARKITEKTUR CENTER

Siden Dansk Arkitektur Center i sommer lancerede Dansk Arkitekturguide, har mere end 31.000 besøgende været på digitale byvandringer i København og Århus. Siden begyndelsen af oktober har man også kunnet gå på oplevelse i Odense og Aalborg.

Hvem er arkitekten bag Aalborg Tårnet? Hvad er bygningen, hvor oprindelig blevet bygget til? Hvornår blev Fyns Kunstmuseum opført, og hvorfor finder man så mange, særpregede villaer i Aalborg-bydelen Hasseris? Spørgsmål som disse og mange andre kan man finde svar på på sin digitale tur i byerne Odense og Ålborg via Arkitekturguiden. Guiden er tilgængelig for alle.

For yderligere oplysninger og pressefotos kontakt pressekoordinator Sussi Heimburger på sh@dac.dk.

ØRESUND FILM COMMISSION – NYT FILMSAMARBEJDE PÅ TVÆRS AF ØRESUND

En ny filmkommission vil tiltrække internationale filmproduktioner til Øresundsregionen og sætte dansk-svensk film på verdenskortet. De sidste års danske filmsucceser har givet den danske filmbranche vokseværk. Det er bl.a. baggrunden for opret-

Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet

Her kan du stille spørgsmål til kulturministeren. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16. Spørgsmål kan stilles til kulturministeren på alle dage mellem kl. 10 og kl. 16.

telsen af Oresund Film Commission, der skal lokke flere udenlandske filmproducenter til regionen og gøre den til et nyt europæisk filmmekka. Bag det dansk-svenske projekt, der strækker sig over tre år og har et budget på 6,5 mio. kr., står Hovedstadens Udviklingsråd – HUR, Copenhagen Capacity, Øresund Network, Region Skåne m.fl. Kommissionen vil arbejde på at få flere spillefilm, reklamefilm, tv-produktioner og still-fotografering til regionen, og skal markedsføre de kvaliteter, som regionen råder over. Oresund Film Commission får sin egen hjemmeside efter nytår. Adressen bliver www.oresundfilm.com.

Yderligere oplysninger: Filmkonsulent Ulrik Bolt Jørgensen, tlf.: 22 30 60 47

MUSIKKENS FREMTID – ET FÆLLES PROJEKT

Musikkens fremtid – et fælles projekt er et samarbejde mellem Det Jyske Ensemble, Prinsens Livregiments Musikkorps, Ensemble Midt-Vest, Det Jyske Musikkonserveratorium, Viborg Musikskole og Musikhuset Aarhus.

For første gang er det lykkedes at etablere et samarbejde med alle regionens ensembler. Faktisk vil alle studerende fra konservatoriets orkesterafdeling møde professionelle musikere på scenen som kollegaer i dette studieår – enten sammen med de tre ensembler, som medvirker i Musikkens fremtid eller sammen med Aarhus Symfoniorkester, Århus Sinfonietta og Randers Kammerorkester.

Læs koncertkalenderen på www.musik-kons.dk

